Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ЕРА, 21 ФЕВРАЛЬ, 1985 ШУ. ◆ № 23 (7058). ◆ Мах 3 кеп.

СОВГIАТАШ ДIАДАЛАР

Самардийнахьа, 19 феврале, г. Грозненa КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх дIалуш яр театрально-концертни зале.

Грозне къахьегамхоша шоашкара доагIаш дола дакъа лоац вай мехка социалистически экономика дIахо дегIакхувлача. Мехкдаьттахошеи мехкдаьтта чакхдоахарашен, машинашъераша, машиннаькъахоша, гIишлонхоша, энергетикаша, яйгачен кхачанн промышленноста, проектнии Iилма-тохкамеи организацей болхлоша толаме кхоачашъяьй 1984 шера заданеш. Продукци маьхала яккхара объема план ханал хьалха чакхъяьккхай Грозне промышленносто. Заданел совгIа хьаяьй из 17 миллион совгIча сома маьха.

Патриотически хьинар чIоаггIа айдаь хьаллаьцар республикански центра предприятей къахьегамхоша планал совгIа къахьегама овсарле лакхъелген продукци хьаярга дIабода мах лохбелген вIаштIехьдаккха аьнна парте бaь тIахьехам. Парте заданеш сийленца кхоачашъяьй.

Оттаьча планал совгIа хьадаьд халкъа эша товараш. ЛаьрхIачул дукхатIа болх бейолаялийтай гIишлонхоша керттера фондаш, шоай низаца кхоачашъяьй подрядни балхий план.

1984 шера даьха толамаш бахьан долаш Еррисоюзни социалистически яхьа итогашка хьежжа КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх хьожаьяр г. Грозненa. Самардийнахьа дIалуш дар из доккха совгIат. Торжественни собрание баьхкар производстве хьалхалаттараш, партийни; советски, профсоюзни, комсомольски болхлой, боахама кулгалхой, города ерригача предприятей, организацей, учреждeней викалаш.

Гулбеннараша чIоаггIа гIадбаха собрание сийлахьа президиум хержар КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель новкъост К. У. Черненко керте латтача КПСС ЦК Политбюро составах.

Къамаьл де дош лу КПСС Нохч-ГIалгIай обкома хьалхарча секретара **В. К. Фотеевна**. КПСС областной комитето, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совето, профсоюза областной совето, комсомола обкомо тIадиллaрагIа городо вIаштта пхе шера даьккха доккха совгIат дег тIара даькъала дийцар цо гулбеннарий. Карара кара тела ЦIе байракх г. Грозненa ялар, аьлар цо, — из да Советски паччахьалкхен экономически оборонни низ чIоагIбеча цо доккха дакъа лоацаш хилар бакъдар. Цуница цхьана, цхьайтталагIча пятилетка заданеш кхоачашъяра, парте XXVI съезда исторически решенеш чакхъяхара города коммунисташа, болхлошеи инженерно-технически болхлошеи хьегача къини лаккха мах бар а да из.

ДIахо В. К. Фотеева белгалдаьккхар, общественни производствана ма могга интенсификаци яра декхар парте керттера лаьрхIа оттадаь хилар. Тахапарча ден реальносташкара хьадоагIаш дола динза даргдоаца объективни, закопагIа хила доагIаш дола хIама да из. Тахан хьагг дола мах бахийта кхоачашъе йиш йолаш яц план, наьха низаши материальни средствaши кIезигагIа дIайохийташ е еза из кхоачаш. Духхьал ишта кхетабе боагIа кхоьча бийдалцеи энергецеи шера шин дийнахьачул кIезигагIа боацаш болх бергболаш вIаштIехьдаккха гIулакх аьнна КПСС ЦК тIахьехам.

Эффективность лакхъяра тIаберзабаьча наькъа маIан сенах латт аьлча, из латт, боарам боацаш чIоагIа йоккхий хиннача вай экономика таропехи совленехи ,вай надрай йIаьхийча опытах, знанесх, говзалах, Iилма-технически прогресса карагIдийнарех, кхетаме, бокъонца дас санна пайда эцарах. Цу хьакъехьа бокккхача низацеи дог тешадеши дийцад новкъоста К. У. Черненкос 1984 шера 15 ноябре хиннача КПСС ЦК Политбюро заседане. Даьраш цу дIадехарий лакхаленера лархIар, цар критически мах бар, пайда эцанза дола кхоачамаш ма могга хьагучадахар, цу ларда тIа хьалхашкахьа беш бола дIахора никъ белгалбар — партийни организацей, ерригача къахьегама коллективай декхар.

Къамаьл деш волчо ладувгIаш багIарий тернам тIаберзабир кхоачашдинза дисача дуккхача декхарашта. ДIахо а бинза баргбац къахьегама паччахьалкхен, планови дисциплина чIоагIъяра тIаберзабаь болх. ДоговорегIа продукци лоаттаяра тIанийца декхараш кхоачашдара хьалхара кадрай бехктокхам лакхбе боагIа. Болх дикагIа бе, промышленни гIулакхашта лаьрхIа объекташ санна, иштта чуIе цIеноoш а дукхагIа хьал а деш дIатела деза города гIишлонхоша. Республикански центр тоаеча, цун улицайи майдайи тIера куц хоздергдола керда решенеш лохача дакъа лоацалургдолаши лаца дезаши ба города къахьегамхой. Партийни организацеша къаьстта йоакхо е езаш дола хIама — городе бахача наха дикагIдола къахьегама, быта, салаIара хьалаш вIаштIехьдоахилга.

Долла хIама де деза вай, аьлар В. К. Фотеева, хьинареча къахьегама ритм хIара бетта, хIара кIиранна, хIара денна лакхъяра. Карара шу — шин тайпара шу. Массехк ди даьлча хоржамаш хурга союзнии автономнии республикай Лакхехьарча Советашка, халкъа депутатий моттигерча Советашка. Апреле вай белгалдоаккхаргда Владимир Ильич Ленин ваь 115 шу дизар, 9 мае — Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо яьккхача Коталон 40 шу дизар, 31 августа — стахановски болама 50 шу дизар. Ер да Коммунистически парте XXVII съезда кийчо ю шу. Шеко яц, г. Грозне къахьегамхоша къахьегаме керда доккхий толамаш дахарца из белгалдаккхара шоай дерригa низаш тIадохийтаргхилapax.

ЛадувгIаш багIараш г. Грозненa деннача доккхача совгIатаца цIаькха дег тIара даькъала а бийца, ерригача зало чIоаггIа детташ тIоараш а долаш, В. К. Фотеева города викалашка дIаелар КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх.

Жоп луш къамаьл дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара **Н. И. Семенова**. Торжественни собрание дакъа лоацарий, города ерригача къахьегама коллективай, дуккха эзараш болча болхлой, инженерно-технически болхлой, гIулакхерча наьха отряда цIерагIа цо доккха, дег тIара баркал аьлар парте Центральни Комитета, СССР Министрий Совета, ВЦСПС-а, ВЛКСМ ЦК-ана 1984 шера мохк экономически социальни дегIабоалабара. Паччахьалкхен плай толаме кхоачашъеча грозненцаша лаьцача даькъа лакха мах барах.

Города промышленносто толаме кхоачашъяьй планал совгIа къахьегама овсарле 1 процент лакхъе а продукци хьаярга дIадодар 0,5 процент кIезкгде а аьнна парте енна заданеш. ГIишлошъеча дуккхача подрядни организацешен заказчикий предприятешен низ тIабахийта къахьегар бахьан долаш Iалашдаьд производственни гIулакхашта йола керттера фондаш планагIа лаьрхIача тайпара эксплуатаце дIалулга. Хьокхамаш чIоаггIа лакхдаьд машиннаькъа отделене предприятеша, автокомбинато, № 1572 йолча автоколонно, № 7 йолча треста МУС-а автобазо. ТIехкхоачашъяьй бахача наха бытовой гIулакхаш дара заданеш.

Н. И. Семенова парте городской комитета бюро, халкъа депутатий городской Совета исполкома, ВЛКСМ горкома цIерагIа дег тIара баркал аьлар торжественни собрание дакъа лоацараштa, города берригача къахьегамхошта 1984 шера овсаре болх барах, тIахьийхар уж пятилетка тIеххьарча шерен бIарччача пятилеткан планаши декхараши кхоачашдеча керда толамаш дахар духьа къовсам болабара.

Цул тIехьагIа къамаьлаш дир Октябрьски УБР бурувдеттачо **В. М. Корякина**, Нохч - ГIалгIай гIишлонгьяра управлене СМУ-7 комплексни бригада бригадира **Л. Б. Магомадова**, СССР 50 шу дизара цIерагIча Грозненски химзавода профкома председатела **В. П. Шагаева**, «Чечингшвейбыт» яхача объединене № 8 йолча ателье мастера **Л. Х. Хаматхановас**, Грозненски локомотивни депо машиниста **В. Б. Баразгова**.

Торжественни собрание дакъа лаьцараша чIоаггIа гIадбаха тIанийцар КПСС ЦК-ага, СССР Министрий Советага, ВЦСПС - ага, ВЛКСМ ЦК-ага дохьийта моаршала письмо. Цу тIа цар йоахар, города доккха совгIат далара жоп а луш, г. Грозне берригa къахьегамхой ленински ЦК-ана гонахьа кхы а айхагIа кхоталургболгах, карарча шерен бIарччача пятилеткан паччахьалкхен планаш кхоачаши тIехкхоачаши яр духьа кхы а чIоагIагIа къовсам лоаттабергболгах, КПСС XXVII съезда баха ма боагIара накъагIоргболгах дог тийша да шоаш.

* * *

Самардийнахьа районни Культура цIагIа гулбеннабар Ачхой - Мартановски района производства хьалхалаттараш, юрта боахама специалисташ, кулгалхой, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацей викалаш. ВIашагIкхийттараш чIоагIа дегаш гIоздаьнна бар. Из кхетадеш а да. Пятилетка диьлагIча шера баьча балха итогегIа Еррисоюзни яхье котъяьннарг лаьрхIай цар район.

Цу толама юкъе айсамо дакъа юкъедихьад «Новосельский», «Лермонтовский», «Самашкинский», «Урожайный» совхозаша, «Ачхоймартановская» яхача коа тIара оалхазараш леладеча фабрика, Самашкински консервни завода коллективаша. Цар а кхыча боахамий а къахьегамхоша хьинар шолхадаьккха къахьегар бахьан долаш шоай планаш кхоачашъярал совгIа района аьттув баьннаб лийрхIачул тIех 1023 тонн ялат, 1859 тонн баьцадаараш, 980 тонн шекара свекла, 136 тонн дулх, 503 тонн шура, миллион фуъ паччахьалкхенга дохка.

Района къахьегамхоша яьккха котало даькъала а ювцаш царга КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх дIаелар парте Нохч - ГIалгIай обкома шоллагIча секретара **Д. ГI. Завгаева**. Цунгара из деза совгIат хьаэцаш парте Ачхой-Мартановски райкома хьалхарча секретара **Р. А. Базгиева** района къахьегамхой цIерагIа дош делар шоаш Коталон 40 шу дизар а, КПСС XXVII съезд хьаелла ди а къахьегама совгIаташ кийчдарца белгалдоаккхаргда, аьнна.

* * *

Соахка беркате къахьийгар Веденски района тхьамка кхедераша, хьайбаш леладераша. Еррисоюзни социалистически яхье котало якхарах царна еннай КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх.

Района боахама экономика тIа-тIа низболлаш йоагIа керттерча даькъе тхьамка кхедарaн хьайбаш леладарaн царна специализаци еш хиларца. Кхоачам ба боахамашка хIара гектара тIа кхедеча тхьамках юкъера лаьрхIача царна ийс эзар сом пайда хьахулаш болга белгалдаьккхача. ХIаьта цу культура хIанз укхаза дIалоац 450 гектар лаьтта. Царех хIаране тIара районе чуэц юкъера лаьрхIача итт совгIа центнер тхьамка. Шерагара шерага дегIабоагIаш латт хьайбай боахам а. Цудухьа района карагIдаьннад юрта боахама продукци йохкара заданеш дикка тIехкхоачашъе.

Цу дерригie дегаш айдаь бар селхан торжественни собрание вIашагIкхийтта хинна цар къахьегама коллективай викалаш. Царна хьожадаь деза совгIат парте областной комитето, республика Министрий Совето, облсовпрофо, ВЛКСМ обкомо тIадиллaрца дIадала венавар Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель **Х. Х. Боков**. Цо дег тIара ловца баьккхар царна, дIахо йодача хана а шоай балха хьокхамаш совдоахаш къахьегара тIахьийхар уж.

Цул тIехьагIа укхаза къамаьлаш даьча парте Ведeнски райкома хьалхарча секретара **С. И. Самойловас**, кхычар тешам белар дуккхача лоархIамеча событешца белггала дола ер карара шу а къахьегама мул лаьгI ца болийташ чакхдоаккхаргхилapax.

* * *

Еррисоюзни социалистически яхье котъяьннараштa юкъе я Надтеречни района чуоттадаь хьайбаш кхоаба «Гвардейский» совхоз а. Дика аьттув болаш дIадоладаьд коллективо 1985 шу а. ХIанзле квартальни планал дикка тIех дулх дохка карагIдаьннад цун. Боахама къахьегамхой укх деношка хургдолча хоржамашта, кастта дездергдолча Коталон Денна, хургйолча парте XXVII съезда сийна шоаш тIанийца доккхий социалистически декхараш дика камаьхал йоалаш кхоачашде лаьрхIа ба. Из цIаькха а хьакхайкадир цу боахама кулгалхоша, хьалхалаттараша селхан цига хиннача торжественни собрание. Укхаза царга КПСС ЦК, СССР Министрий Совета, ВЦСПС, ВЛКСМ ЦК карара кара тела ЦIе байракх дIаелар Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета председатела хьалхарча заместитела **С. Н. Кожуховске**. Уж керда коталонаш яхара даькъала бувцаш цо белгалдаьккхар, лаьтта а хьайбаш а леладара культура кхы а лакхъеш, дерригнен а кхомбара режим чIоагIъярца бухсоццаш хьахур дикагIа, дукхагIа, дарегIа хилийтара хадданза йоакхо еш юрта боахама къахьегамхой хила безилга.

Машареи халкъашта юкъерча доттагIалеи байракха кIал

А. А. Громыкоца харжархой вIашагIкхетар

Советски халкъо чIоаггIа хьал а лоац, къоабал а ю Коммунистически партеи Советски паччахьалкхени чура а арахьара а политика, къахьегама толамащца баха ма боаггIара накъабаха гIерт КПСС XXVII съезда. Из кертагIдоахар 19 феврале Московски областерча городе Калининграде Калининградски хоржамий округа харжархой РСФСР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидатаца — КПСС ЦК Политбюро членаца, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителца, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министрца Андрей Андреевич Громыкоца хиннача вIашагIкхетаре.

ЧIоаггIа дегаш айденна болаш хержар новкъост К. У. Черненко керте латтача КПСС ЦК Политбюро составагIа латта сийлен президиум.

Депутаталла кандидата тешам бешача сэго — механически завода слесара В. И. Морозова дийцар А. А. Громыко вахара накъах, хоржамаш хулача дийнахьа массане а цхьатарра коммунистийи парте боацарийи йохаргйоацача блока кандидата тIехьа кхадж тассара тIахьийхар харжархой.

Собрание къамаьлаш даьча цIеноoш деча комбината парткома секретара В. П. Карпенкос, № 7 йолча юкъерча школа директора Р. В Трухачева, № 72 йолча юкъерча профессионально - технически училища дешархочо Л. В. Болдырева, СССР летчика - космонавта, шозза Советски Союза Турпала В. В. Рюмина, кхыбараша дийцар советски нах машари халкъий кхерамзлен бахьан лоаттабеча къовсаме дерригача прогрессивни адамашта авангарде йодача Советски Союза экономически оборонни низ чIоагIбе гIертaш хилapax.

Къамаьл дир гулбеннараша дика тIанийцача А. А. Громыкос. Сайх бенна боккха тешам вай доахача дерригача толамашта вай дегаш ураувттадеча сий долча Ленина партех тешам болар лоархIаз, аьлар цо.

Халкъа гу мехко бIубенна дIахьалхашкахьа гIа боахаш хилар. Боахам дегIакхувлара планаш кхоачашъеш я. Из да социалистически экономика дIахо дегIаахарaн советски наьха вахара хьал тоадаран йола кIийле йоллаш латт, яхилга.

Социализм хьалъяра цу е воих достамера воай кхоечамбоацараш дика гу вайна. Партеи правительстваи ду кхоачамбоацараш дIадахара тIадерзадаь гIулакхаш. Цу гIулакха эргайоахаш тоаю халкъа боахама, цун къаьсткъаьстача участкашта кулгал дара методаш. Дуккха хIамаш ду къахьегама дисциплина лакхъяра, порядок оттаяра, заковаш чIоагIдара тIадерзадаь а.

Нагахьа санна латтача дерригача гIулакхах дийцача, шеко а йоацаш ала йиш йолаш да: КПСС XXVII съездан Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизарaн лакхача къахьегама толамащца накъадахара, цхьайтталагIа пятилетка толаме чакхъяккхарaн дIахо йодача хана йола кIийле хьаярaн эша ерригa таронаш вай йолаш я аьнна.

Ше дунен халкъашта юкъе гIулакхаш леладеш, дIахо дувц депутаталла кандидата, КПСС а Советски паччахьалкхено а даим кулгале лувц вай дерригача халкъа наказ — массане юкъарча машара лард чIоагIъяр. Машар хьаштдолаш йолча социализма арахьарча политика догдоахийт дунен халкъашта адамле ядерни тIемагIа хIалакьяйтарг ца хиларга.

Дунен халкъашта юкъерча хьалашта Iалаьмате йоккха дикача тайпара влияни яьй, хIанз я а ю вай машара политика, тIема кхерам дIабаккхара тIаерзаяь йолча вай хоадам боллаш йолча предложенеша. Советски Союзо дунен арсне дIадехарех, цо кхыча паччахьалкхенаш кара тIагIертта хьадехарех дола бакъдар мичча бесса кхаьче а дIакхоач, кхыметтел НАТО чудоагIача мехкий халкъашка а.

Из дерригa теркал ца деш, Iе йиш яцар Вашингтонера барий а. ТIеххьара а вывод йир цар, Советски Союза е могаеш йола переговораш дIайолаяза яргйоацаш я, аьнна. Халла, кхы де хIама ца хинна, раьза хилар американски оагIув переговораш е езача дешай а де лерхIарий а даькъера вай позици дIатIаэца, хIаьта иштта цига дешашка комплексно, вIаши органически бувзам хургболаш хьажа дезаш хилар къоабалде а.

Женеве вIаштIехьбаьннача барта вай-мел мах бу ховш да. США а цар союзникаш а ховш хила беза цига яь ваIад цIенача дег тIара а цIенхаштта а кхоачашъе езаш хилар.

Вашингтоне чIоаггIа тохабенна ба, герзаш Iоадара, тIема гIулакхашта Iалаьмате йоккхий бюджетни средстваш хьежаййта гIертаро переговораштa эггара дикагIа дола хьалаш хьадеш хиларах нах тешабе гIерташ. Цу логиках, Iоадаь герз дукхагIа ме хул, аттагIа хила деза из кIезигдара даькъе барт бе. Из харц хилар къаьгта гуш да. Цу тайпарча наькъо бокъонца лаьрхIача духхьал кхыметтел догдоахилга а хилийтац переговораш толаме чакхъяларга. ХIаьта из ха деза халкъашта, шеко яц, американски халкъа а.

Сона хетачох, хIаране кхетадеш да, нагахьа санна де лерхIацдар соглашени елга дале, эггара кIезигагIа дой а де дезар да, из хIама дара новкъахургдар вIалла ца дар.

ХIаьта фуд хIанз Вашингтоне леладер? Цхьаннена тIехьа шоллагIчо еш хIара денна ю лакхача рангерча паччахьалкхен деятелаша заявленеш, Советски Союзаца хила езача переговорашка американски позици чIоагIеи цхьанна хIаманна аьнначунна тIера ца доалаш хила еза, яхаш. Къаьстта кертагIдоах космосах тIема гIулакхашта пайда эцар лоархIаме хилар. Вашингтоне хьахиннача доктринех эггара милитаристически яр я из.

Цига духхьал заявленеш ю, Женеверча переговорашка США викалаша де дезаш дар, духхьал цхьа хIама да — космоса даькъера шоай планаш дIайовзийтар яхаш. Хьалхе а яхаш да, цу планашта цхьанна тайпара коррективаш е лаьрхIа ца хилар. Амма американски кулгалхошта дика ховш да, цо переговорий никъ хоадабеш хилар. Нагахьа санна переговораш йолча хана США цу позице тIа латташ хуле, цун тIехьаленах бола бехктокхам духхьал царна тIалаттаргба.

Европе латтача гIулакхашца дувзаденна цун цхьа аспект къаьстта белгальлиза яргйоацаш я. Советски Союзо теркал ца деш дита йиш яц, дунен шоллагIа тIом сецачул тIехьагIа хьадаь европейски доазош хIанз а тIехьа хувцарга догдоахаш долча низаша корта айбаь хилар.

Реваншисташ хьалхьебу Малхбузен цхьадолча мехкий официальни гIозараща, хеста а беш, царна белаж тIа кулг деттаро, цигара хьахозаш йолча, антигитлеровски коалице доакъошхоша шоашта тIанйдаь декхараш кхоачашде дезаш хиларах шек бараша еш йолча заявленеша.

Цхьанна сага бокъо енаяц 40 шера европейски а дерригача дунен а машара лард йолаш хьайоагIача Ялтински Потсдамски соглашенешта тIакхувда. Халкъий дукха мах баха я уж соглашенеш.

Чурча а дунен халкъашта юкъерча а гIулакхий даькъе вай даьха толамаш цунах дIахада йиш йоацаш дувзаденна да Ленина партеца, коммунистий партеца, аьлар А. А. Громыкос. Доазув доацаш ба советски наьха цунах бенна тешам, хIана аьлча, КПСС дац халкъа хьашташ мара, кхыдола хьашташ.

(ТАСС)).

* * *

Яхьа дневник

* * *

Дег тIара къоабал а деш хьаллаьцад Гудермески медицински инструменташ еча завода коллективо кхоьча материалий, бийдала, доагора чотагIа шин дийнахьа болх бара тIахьехаш КПСС ЦК Политбюро заседане новкъоста К. У. Черненкос даь къамаьл. Массайолча цехашка, участкашка, бригадашка йолча таронашка а хьежа, завода коллективо лаьрхIад технологически процессаш эргаяхара, дикагIйола методаш балха юкъехкувлара, керда техника производствана юкъейоалаяра чотах 83 эзар киловатт-сахьата электроэнерги, иштта итташ тоннаш доагора, Iаьржача металлеи кхыча ресурсайи отходаш кхое. Шин дийнахьа заводчанаша арахецаргья 42 эзар сома маьха продукци.

Укх шера январь бутт чакхбоалаш кхаь дийнахьа кхоьча материалийи электроэнерги чотах къахьегa дош деннад завода кхаь бригадо. Царех я В. Кобелева, Х. Гернева, А. Аюбова кулгалдеш яраш.

Н. БОРИСОВ,
Гудермески медицински инструментий завода юрист.

* * *

Сийлахь - йоккхача Коталон юбилейна сийленца накъабахара хьинар кхо ца деш болх беш ба «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода машинашъераш. Цудухьа дог гIоздоаха толамаш доахаш ба уж укх шера. ХIанзле планал совгIа ехкай 182 эзар сома маьха тайп - тайпара продукци. Заданел совгIа баь пайда 53 эзар сома маьха ба. ТIехкхоачашъяьй кхы мел долча технико - экономически хьокхамий паччахьалкхен план.

Белгальънна дика къахьегаш я укхазара Дубровин Александри Савченко Николайи керте латтача участкай коллективаш.

* * *

БIубенна къа а хьегаш, укх шера ийслагIча мае хулача цIейна накъабахара шоаш тIанийца декхараш тIехкхоачашдеш ба Грозненски чхьагIаракольячни комбината болхлой. Духхьал январь бетта планал совгIа 250 эзар сом мах бола тайп-тайпара продукци маьхала яьккхай цар. Толамца кхоачашъяьй товарни продукци арахецара, къахьегама овсарле лакхъяра бетта план а. Арахецача продукцега дIадодар лохдарах кходаьд цар пхи эзар сом.

Массаза санна социалистически яхье хьалха а латташ дIадоладаьд пятилетка тIеххьара шу Шовхалов Вахеи Саламов Данильбески керте латтача цехий коллективаша. Ханал массехк ди хьалха а баьнна, укх шера хьалхарча шин бетта задани кхоачашъеш ба уж.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

● ХЬУВКЪАМА—ТЕШАМЕ ЛАРД

Ха дIаухийт

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Советои облсовпрофои органически удобренеш кхашка дIакхахьара кхайкадаьча месячникий заданеш толаме кхоачашъю Веденски, Шалински, Надтеречни районий колхозий, совхозий, «Сельхозхиме» механизатораша. Цхьа ди дIадахийтац цар планал совгIа бIаьш тоннаш удобренеш кхашка дIа ца хьош.

Цхьабакъда, заданеш кхоачашъяра тIехьаюс Малгобекски, Назрановски, Сунженски, Грозненски, Шелковской, Ачхой - Мартановски, Гудермески районаш. ХIанзалца цхьа тонн кхо кхай тIа дIадихьа дац Советски района боахамаша.

Цун бахьанаш да болх бергбола мехотрядаш шоай ханнахьа вIашагIа ца йохкар, погрузчикаш кийчъяра йоакхо ца яр.

Иштта, удобренеш тIайоттa погрузчикаш кийчъяь ца хиларах болх беш яц заданегIа 5 эзар тонн дIаяхьа езаш йола «Сельхозтехника» Назрановски РПО мехотряд. Таханарча дийнахьа цхьа тонн органически удобренеш дIайихьаяц иззал задани йолча Ачхой-Мартанерча «Сельхозтехника» РПО а.

— «Сельхозхиме» техникаx вIашагIъелла ши мехотряд я «Терский», «Ойсунгурский» совхозий кхашна удобренеш дIакхухьаш, цхьабакъда, уж болх бе йоласннаяц 15 феврале мара. Хиш дехкаш йолча система управлене техникаx цхьаькха мехотряд кийчъеш да тхо. Цо болх бергба «Гудермесский» совхозе. Месячникех цхьан бетта задани кхоачашъергья 1 март хьатIаотташ, — йоах Гудермески района юртбоахама управлене начальника А. Мишустина.

Ла йиш йоацаш во лел удобренеш дIакхахьара балхаш Сунженски районе. 28 эзар тонн дIаяхьа езача «Сельхозтехника» МРО-с цхьа тонн а дIайихьаяц. 50 эзар тонн задани йолаш долча района боахамаша 100 тонн мара дIайихьаяц. Лоацца аьлча, цар а «Сельхозтехника» а кулгалхоша тесса дитад из гIулакх. Месячникий задани 125 эзар тонн йолаш итт дийнахьа кхай тIа дилла кхо 3,5 эзар тонн мара дац. Царех 3,4 эзар тонн дIайихьай «Сельхозхиме» отрядо.

БIаьстан балхаш дIадоладе йисар геттара кIезига ха я. Цудухьа дерригa низаш тIадерзаде деза укх деношка ма могга дукхагIа органически удобренеш дIаяхьара.

1985 ШЕРА 20 ФЕВРАЛЬ ХЬАТIАОТТАШ РЕСПУБЛИКЕ КХАЙКАЯЬЧА ШИН МЕСЯЧНИКАХ КХАШКА ОРГАНИЧЕСКИ УДОБРЕНЕШ ДIАКХАХЬАРАХ ЙОЛА

СВОДКА

Районаш	Шин бетта задани (эзараш тоннаш)	ДIайихьай (эзараш тоннаш)	Проценташ
Веденски	10	4,0	40,0
Шалински	45	11,6	25,8
Надтеречни	45	10,2	22,7
Наурски	45	7,1	15,8
Урус - Мартановски	50	7,7	15,4
Малгобекски	40	4,9	12,2
Назрановски	45	5,0	11,1
Ножай-Юртовски	10	0,8	8,0
Грозненски	40	2,7	6,8
Ачхой - Мартановски	160	7,1	4,4
Шелковской	45	1,8	4,0
Сунженски	125	3,5	2,8
Гудермески	35	0,7	2,0
Советски	5	—	—
Республике гIолла	700	67,1	9,6

БУРУВДЕТТАРИЙ МУЛАШ

Вай республикерча бурувдеттараштa юкъе яьржача яхье дIадахача шера даьхача толамий итогаш йича хьалхара моттиг хьожайир Старогрозненски бурув тохара балхий управлене коллективана. Иштта беркате къахьегаш дIадоладаьд цо пятилетка тIеххьара шу а. Ер шу доладелча денз хIанзлехьа паччахьалкхен планал совгIа цо техад йиъ бIаь метр гаргта бурув. Коммерчески сухала задани дIабахача январь бетта 35 метр гаргга тIехкхоачашйир УБР бурувдеттараша. Къахьегама овсарле лакхъяра план 17 процент тIехкхоачаш а яь, духхьал из лакхъяра чотагIа техад заданел совгIа мел теха бурув. Дикка тIехкхоачашъяьй цар бурув тохарга дIабода мах лохбара оттаяь задани а.

Шера пхи эзар метр бурув тохаш. ЙоагIачул 25 процент сихагIа скважинаш хьалъяьяха яхача девизах яьржача яхье хьалха латт буровой начальникаш Шевчук Владимир. Шулики Иван, Шаповалов Владимир, кхыбараш керте латтача бригадай коллективаш ХIара сменагIа нормаш 120—125 процент кхоачашъю цар.

Партийни вахар: балха стиль

ДОШИ ГIУЛАКХИ ЦАI ДОЛАШ

Вознесенскерча газ чакхйоахача завода партийни организаце дукхача лостамех беча балха эггара лоархIамегIа йола моттиг дIалоац паччахьалкхен планаши тIайийца социалистически декхараши толамца кхоачашдара тIехьа лоаттабеча къовсамо. Лаьрхiар кхоачашдаро дIадех коллективера хIаравар овсаре, берригa шийн низ дIалуш къахьегаш, хилар. Идеологически из Iалашделга — завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацейи дирекцеи юкъара декхар лоархI оаха.

ХIара болхлочун овсаре къахьегара санхетам чIоагIбара боккха лоархIам болаш да бригадни хьисапе болх белга юкъедоаладар. Цу даькъе а дика опыт Iоаьйй заводе. Цхьа шу хьалха бригадни хьисапе къахьегаш 55 процент болхлой мара бацар тха газ чакхйоахарий коллективе. Из кхоачам болаш дацар.

Парте боацараша а дакъа лоацаш, завода коммунистий собране дош дийцача гучадаьлар кердача тайпара къахьегам вIашiтIехьбаькхара балха цIенхаштта кхоачамбоацараш хилар, йолаш йолча дукхача таронех пайда ца эцилга.

Бригадни подряд юкъейоалаяьяцар, кхыметтел цхьадолча производства керттерча доакъошка а. Юкъейоалаяьча а биззача боараме теркалъяцар юкъарча къахьегаме дакъа лацара коэффициент. Балхен къахьегамен дисциплина телхаеш моттигаш а дукха яр. къаьстта электроучасткен товарнобийдала участкен коллективашка. ХIаьта уж ледарлокаш шоашкара юбилийтараш кхычар санна алапи а ийце вIалла шек боацаш цIаболхар. ТIаккха шоай балхах дог лазача наха лоIам беш а дацар из хIама. Цудухьа дукхагIа теркалде даьлар тхо яхьа нравственни оагIонашца дувзаденна гIулакхаш.

ДIадаха шу чакхдоалаш 78 процентага дIакхаьчаб тха заводе бригадни подрядах болх бераш. Белггала тоаденнад дикагIа къахьегараш материально а морально а безбара гIулакх, чIоагIъеннай дисциплина.

ДIахо йодача хана а цу деша тIахьожам лоаттабе лаьрхIа я завода партийни организаци.

Вахаро хьагойтад, вIаши нийсду хьокхамаш дукхагIа хиларга хьежжа, яхь лелаелга беркатегIа хулга. Социалистически яхьа итогаш еш, керттерча балхал совгIа оаха лоархIаме эц экономически дешар Iомадеши говзал лакхъеши хилар, балха ханах биззагIа пайда эцар, рационализаторий болх, юкъарча балха хьинарегIа дакъа лацар, шо-шоай балхаш тIа нах дIачIоагIбалар, дукхха кхыдараш.

Баьча балха итогаш еча хана, царех хIара оагIув кIоаргга тахкаро таро лу, ханнахьа кхоачамбоацараш гучадаха, уж дIадахара наькъаш белгалдаха, коллектива гIулакхаш тоаде.

ЧIоагIа баьржаб газ чакхйоахараршта юкъе коммунистически къахьегама тIехьара болам. ХIана цу яхье дакъа лоацаш ба берригача къахьегамхоех 85 процент хулараш. Производства керттера участкаш «коммунистически къахьегама коллектив» яха сийлен цIи лелаеш я. Шоай гIулакхашца дIачIоагIъю цар хIара шера из цIи делаяра бокъо.

Йоккха моттиг дIалоац тха коллективе къаьст-къаьстача болхлошта, техникашта, инженерашта юкъерча социалистически яхьо. «Балха говзалах дикагIвар», «ДикагIвола инженерно-технически болхло - хьехамча», яхача формаех лелаю из яхь. ДикагIа болх баь шера итогех уж цIераш яьхараршта «кхойтталагIа» алапи тIатох, бетта йола окладаш лакхъю, морально белгалбоах. Балха декхараш дикагIа кхоачашдара бола хIара къахьегамхочун лоIам чIоагIбу ишта дIаоттаьча социалистически яхьо.

Iилман - технически кхоллама болам чIоагIбарах шерари гIо деш я «ДикагIвола рационализатор», «ДикагIйола кхоллама коллектив» яхача девизех лелаю социалистически яхь. Соахка цу боламе хьинаре дакъа лоацаш вар тха коллективера хIара пхелагIа къахьегамхо. Рационализаторий предложенеш юкъейоалаярах 80 эзар сома пайда хинйаб предприятеда.

Технически кхоллама тIехьа яьржача социалистически яхье котбаьиаб рационализатораш В. П. Пузенко, В. И. Пресняков, Б. М. Баркинхоев. Коллективашта юкъе хьалхара моттигаш лаьцай КИП-ен автоматикан участкаша.

ЛаьрхIар диза кхоачашдара тIехьа къовсам лоаттабераштa дикагIдола технически а материальни а хьалаш хьакхоллара деша лаьрхIа йоакхо ю тха коллективе. Технологи тоаяра, балхашта механизаци а автоматизаци а яра, экономически хьокхамаш лакхдара лаьрхIа 130 технически гIулаих чакхдаьккхад заводе укх пятилетка шерашка.

Цу дерригне газ чакхйоахараршта таро еннай дикача къахьегама толамашца пятилетка диълагIа шу йистедаккха. 112 процент кхоачашъяьй заводо продукци маьхалъяккхара план. 20 эзар тонн бензин даьккхад, 21 миллион кубометр газ еннай шера планал совгIа. Соахка тIаийца хинна социалистически декхараш тIехкхоачашдаьд къахьегама овсарле лакхъяреи продукцега дIадодар лохдареи хьокхамех. 285 эзар сома маьха продукци арахийцай заводо алхха къахьегама овсарле лакхъяра чотах.

Дика хувцамаш хиннад укх тIехьарча шера газ чакхйоахарий коллектива социальни вахаре а. 22 процент кIезигденнад балхен къахьегамен дисциплина телхаелга, 15 процент лохденнад болхлой дIаухилга. Дика тоаденнад завода болхлой фусамашца Iалашбелга, цар унахцIено лораелга.

Пятилетка декхараш кхоачащдеча тха барт-цхьоагIо йолча интернациональни коллективо дика толамаш дахара тешал деш да дIадахача шера дукхаза тхона района карара-нара тела. ЦIе байракх хьежаяр. ХIаьта Малгобеке мехкдаьтта дакъха доладаь 50 шу дизара сийна лелаьча социалистически яхье хьалхара моттиг яккхарах тха коллектива даим лелае хьеннай цу цIей сийна хинна ЦIе байракх.

Берригача мехко а санна, къоабалбаь хьаллаьцаб Вознесенскерча газ чакхйоахараша цхьайтталагIа пятилетка толамца кхоачашъяра хьакъехьара парте тIахьехам. Пятилетка чакхйоалача шера керда лакхара социалистически декхараш тIаийцад. Укх шера пачхахьалкхен планах лаьрхIачул 1,5 процент къахьегама овсарле лакхъе, 1 процент продукцега дIадодар лохде дош деннад. Коллективерча 400 совгIча къахьегамхоша лаьрхIад укх шерара балха планаш стахановски болама 50 шу дузаш кхоачашъе.

КарагIдаьннар дIачIоагI а деш, кердача лакхаленашка кхача лаьрхIа хьинаре къахьегаш ба газ чакхйоахараш керда шу доладелча денз. Планал совгIа дукха продукци а луш, дика чакхбаьккхаб январь бутт.

С. ЛЕЧАЕВ,
Вознесенскерча газ чакхйоахача завода партбюро секретарь.

Болхлочун уйлаш

ЭРГАЛОНАША БIУБОЛИЙТ

ХIара гектара тIара 45 центнерал кIезигагIа фуалъяьха хьажкIаш тха бригадо чуийца цхьаккха шу хиннадац карарча пятилетке. ХIаьта соахка 56,7 центнер чуера оаха. Даьхенна ялат дIадалара карарча пятилетка план кхаь шера кхоачашийр.

Хьадечох дог лазаш, къахьегама тIера болаш дукха кхаш леладераш ба тха бригаде. Иштта, звеньевойш А. Ильикиев, Д. Ибрагимов, К. Кокаев, механизатораш М. Кагиров, С. Ажигов, Р. Эльмиев, В. Алиханов, кхыбараш.

Илькиев Ахьмадах къаьстта дувца доагIа. Соахка бIаь гектарах хIараненa тIара 67,7 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуийцар цо шийн новкъосташца, социалистически декхарах лаьрхIар 35 центнер хиннача. Цул совгIа кхеийр соя. Из планал совгIа 4 центнер йолаш, хIара гектара тIара 16 центнер чуера.

Хьувкъам - алсамбакхара доккха новкъостал ду боахама кхаш леладерашта тха колхоза агрономически службо. Цо оттадаьча агротехнически картага хьежжа дувц хIара шера ка бола ялат, хьажкIаш, баьцадаараш, кхы тайпа культураш дIаюв кхаш. Лаьттан хьоанал массе хана цхьатарра дика хилийтара къаьстта теркам тIабохийт.

Укх шера 500 гектара тIа кхеергья тха-боахаме хьажкIаш. Царех 250 гектара тIара яраш — тха бригаде. Уж дика хьувкъаяра соахка денз лард йоллаш хьабоагIа тха механизатораш. ТолашагIа йолча агротехнически хана зяба аьха даьккхар укх бIаьсти юртбоахама культураш дIаера хьакъоастадаь лаьтта. Сихдаь дIахьош да хIанз из органически удобренешца хьаьндара балхаш. Уж геттара дика ду районерча «Сельхозхимера» тхона новкъостала яйтача механизированни отрядо. Тха боахама специалисташа шоашка аьннача тайпара кхай тIа гIолла массанахьа цхьатарра кхоачаргйолаш дIайоаржаю органически удобрени. ХьажкIаш дIаюергйолча лаьттах 350 гектар хьаьйдаьд.

Дика тIадаьннад тха гурахьа дIадийна ялат а. Цо кхы а дукхагIа низ Iоабергболаш, хIара гектара тIа шишша центнер а кхоачийташ суперфосфатаца подкормка яьй.

Доккхий декхараш тIаийцад тха коллективо укх шера. Дош деннад хIара гектара тIара 30 центнерал кIезигагIа доацаш ка бола ялат, 50 центнер фуалъяьха хьажкIаш чуя. Иштта совгIат кийчде лаьрхIад оаха КПСС XXVII съезда сийна.

Дагалаьцар кхоачашде дикка новкъостал дергда тхона техника тешаме тоаяь хиларо. ТIехьаюзза инвентарь массарел сихагIен дикагIен кийчон мугIаре дIаоттаяр духьа колхоза бригадашта юкъе яьржача яхье котало яьккхай оаха. Из бахьан долаш 500 сом премиелар бригадана. Тха коллектив цу коталонга йоалаяьр Мисербиев Мурада кулгал а деш техника тоаяра бригаде вIашагIъелла звено я. Цунна юкъебоагIа механизатораш АлихановгIар Вахеи Лемеи, Полищук Николай, Джавбатыров Супьян, Какаев Саламбек.

Деррига вIаштIехьа а долаш гIулакх дIадода, аьнна хеталой а, из ишта дац. Болх кхы а тоабе, юртбоахама продукци яккхарга дIадодар лохдара новкъарло еш цхьацца кхоачамбоацараш да хIанз а. Масала, хий дехкаш 938 гектар лаьтта да тха. Доккха рузкъа да из. Цхьабакъда, цунах бизза пайда эца йиш хилац.

Боахама лаьттан-климатически хьалаш, йоккъал дика ловш НСК-378 яха Венгерски гибридах йола хьажкIаш кхею оаха дукхагIйолча хана. Цо боккха хьувкъам а лу. Соахка, масала, 80 центнерга кхоачаш фуалъяьха хьажкIаш яьлар хIара гектара тIара. Цунца цхьана, кхыча сортехи гибридехи йола из культура дIайийначара юкъера лаьрхIача 20 — 25 центнер мара чуийцанзар. Фуд бахьан?

Тха кхашка во хьувкъача «Одесская-10» яхача, оаха вIалла кхеянза кхыча гибридех хьажкIаш дIайийтар колхозага соахка района кулгалхоша тхо духьала доллаше а. Маца, мел хий дилла деза кхы тайпа доал мишта де деза ца ховш оаха кхеьча цу сортех йолча хьажкIий хьувкъам кIезига хилар. Безам боаццаше во хьувкъаш йола культураш дIайийтара практика дIаяккха еза ха хьатIакхаьчай, аьнна хет. ХIана аьлча, цхьа-дале, хьадечох наькха догъэккхийт цу гIулакхо, шозлагIа - дале, боахама экономикана доккха зе а ду. ХIанз а йоагIа йоакхо яц вай хаоттама, лаьттан хьелащца тар а луш дIаера дика хьувкъам луча сортех культураш лахара. ХIаьта из шийгара теркам дIабехаш болх а ба. ХIана аьлча, республикашка, районашка меттел, хIара боахаме ши-ший лаьттан-климатически хьалаш да. Уж дика тIаэцача, цу хьалашка боккха хьувкъам луча сортех культураш а леха еза. Из диза дергдоаца гIулакх а да. Ахкан юккъе хий детта агрегат ехача, из сиха тоае таро йоацаш дус тхо, запасной оатхалаш ца хилар бахьан долаш. Уж эшаш «Сельхозтехника» Сунженски МРО оаха ухийтача заявкаех ахаш а кхоачашъяц. Из бахьан долаш кIира а цкъаза шин кIира а республике гIолла кхеста везаш хул эша оатхал лехаш. Цу юкъа хий ца дуллаш дукха лаьтта дус.

Хала хета а, хIанз а кастказта нийслу лаьтта кийчдеш, юртбоахама культураш дIаювш кхы тайпа балхаш деш, механизатораша шоашкара гIалаташ дувлийташ. Кургалхо, халкъа тIахьожамхой тIехдаькачча болх юха байт. Из бахьан долаш шозза дукхагIа доагор дIадохийт. Цунца цхьана, ялат, кхыйола культураш кхеяра дIадодар а тIакхет, Доагора электроэнергена кхом бара вай мехка шерра къовсам баьржача хIанз, бакъахьа хургдар аьнна хет сона, шозлагIа ду балхаш гIалат далийтачун чотагIа чакхдаьхача.

Кхы а цхьа хIама да. Коллективни подрядагIа болх беча бригадашка, звеношка къахьегача наха, шоашта доагIаргдола ахча а кхыдар а тIехьара хьахургдолчох тийша долга кхета и деш, низ дIакхоачар ду шоаш хьадер ма хулла тешамегIа де гIерташ. Кхыча тайпара аьлча, производственни дисциплина геттара дика хул иштача бригадашкеи звеношкеи. Цудухьа коллективни подрядагIа болх белга шерра юкъедоаладе деза производстве.

С. МУЗАЕВ,
Сунженски района Ленина цIерагIча колхоза бригадир.

СОВЕТСКИ ХОРЖАМИЙ СИСТЕМА ДЕМОКРАТИЗМ

Демократе керттерча институтех да хоржамаш а, хIана аьлча, духхьал цар къоастаду халкъа цIерагIа паччахьалкхен Iаьдал чакхдоахаргдолаш йола органаш хьанах латтаргья яха дош.

СССР-ен капиталистически пачхахьалкхенашкеи деш дола хоржамаш шоайла вIалла тара а дац. Буржуази массаза а хиннай классови доал шийга кхачийтара хоржамех пайда эца гIерташ. Капиталистически мехкашкара хоржамаш — из ба буржуазни партеша план дика оттаяьи бокъонца вIаштIехьбаьккхан харжархой голосаш бахьан долаш лоаттабу къовсам. Цу къовсаме пайда эц мегийташ а ца мегийташ а йолча методех, цу даькъе нах эцарахи шантаж лелаярахи.

СССР-ерча хоржамий чулоацам геттара кхы тайпа ба. Iаьдал бокъонца демократически хьисапе вIашагIдолла способ а хинна дIаэттад уж, дерригача халкъа ловр кхоачаш а деш, кхийнача наха массане а кхадж тоссача дакъа а лоацаш.

Хоржамий хьакъехьарча законаша оттаяь пачхахьалкхен Iаьдала органашка хоржамаш дара порядок СССР Конституце тIа, союзни автономни республикай Конституцеш тIа чIоагIъяьча советски хоржамий система принципех ког - гIортолга еш я.

МоллагIча пачхахьалкхен хоржамий системе керттера дош да пачхахьалкхен Iаьдала органашка деча хоржамашка гражданаша дакъа лацара хьалаш белгалделга.

Общества деррига вахар шеррача демократе ларда тIа хьалдеш йолча СССР-е из дош беррига къахьегамхой пачхахьалкхен гIулакхаш кхоачащдара, пачхахьалкхен Iаьдала органашка кхыбараш харжараи шоаш хержа хилараи йола цар бокъо Iалашъяра аьттув болча тайпара къоастаду.

СССР Конституце 95 статьяс а союзни автономни республикай йоагI - йоагIача статьяша а оттадаьд, халкъа депутатий ерригача Советашка деш дола хоржамаш массане а юкъарча, цхьатаррарча, нийссача хоржама бокъонагIа къайлагIа кхадж а тоссаш деш хилар.

Советски хоржамий система уж принципаш духхьал цхьа хIама лаьрхIа я —бокъонца массане а юкъара хоржамаш дара бокъо Iалашъелга, хоржамашка дакъа лаца хIара харжархочоа реальни таро хулийтилга.

Массане а юкъарча хоржамаш дара бокъоно йоах, хоржамаш деча дийнахьа 18 шу даьннача СССР берригача гражданий харжара бокъо я, законо оттаяьча порядкагIа хьаькъала тувлабеннача нахагара дIаниккхача.

Массане а юкъара хоржамаш дара бокъо вай мехка хьакхайкаьь ца Iеш, хиланза яргIйоацача гарантешца Iалашъеш а я.

Хоржамаш дара йолча СССР гражданий бокъонашта цхьаккха тайпа гучахьа е къайлагIа доазонаш оттадац: уж хьабаьнна моттиг, цар социальнии имущественнии хьал, къамах хилар, кхалмаIа хилар, образовани, мотт, диницара гIулакх, цу моттиге баха ха, леладеча гIулакхий тайпеи хьисапи- мичча бесса дале а. СССР гражданашта пачхахьалкхен Iаьдала викалий органе шоаш хержа хилеи кхыбараш харжеи йола шоай бокъо паргIатта чакхъяккхара новкъарле еш мел бараша Законо оттабаьча тайпара бехк тохх.

Вай мехка санна чIоагIа хоржамашка хьинар айдале хилац баха нах цхьанна а капиталистически мехка. Цун маIан фуд аьлча, дукхача буржуазни пачхахьалкхений хоржама законаша ко дувгI е цензови доазонаш увттаду къахьегамхошка, кагийча къамий викалашка, тIема гIулакхаш тIарча нахага, кхычарга хоржамашка вIалла дакъа ца лацийтар е дакъа лацара новкъарле яр духьа. Масала, США, законодательства 50 гаргга тайп - тайпара цензаш оттаяьй миллионаш болча харжархошка, керттерча даькъе къахьегамхошка, неграшка, кхыбарашка хоржамашка дакъа ца лацийтар духьа.

Советски хоржамий система цхьаькха лоархIаме принцип я цхьатаррарча бокъонегIа хоржамаш дара принцип. Из фу яхилга да аьлча, из да, хIара харжархочун хоржамашка цхьа голос я, берригача харжархоша бокъонаш цхьатарра йолаш дакъа лоац хоржамашка яхилга.

Цхьатарра йола хоржама бокъонаш кхоачашъяра лоархIамегIара гарантеш я харжархо харжархой цхьан спискана мара юкъе ца вахьар, шийна хьалхара ше кхадж тассар, харжархо вовзийташ дола документ гойтар, харжархой списка тIа кхадж тассарах белгало яр.

Советски хоржамий система тIа оттадаьд ерригa Советаш цхьатаррарча бокъонегIа хержа ца Iеш, нийссача хоржамий бокъонагIа а хоржаш хилар. Из фу яхилга да аьлча, из да, депутаташ юкъарчал доацаш йоагIйоагIача хоржамий округий территоре тIа бахача гражданаша хоржаш хилар. Цу тайпарча порядко депутаташкеи Советагеи таро хулийт шоаш херажча бахача нахаца массаза а хадданза а бувзам лоаттабе. Цо Iалашду харжархой оагIонгахьара шоай депутатий балхаи харжархошта хьалхашка цар бехктокхам лакхбараи тIахьожам дикагIа лоаттабелга.

Буржуазни хоржамий системо нийссача хоржамашца цхьана депутаташ харжа дукхха а вула а наькъаш оттадаьд: харжархоша хьалхагIа делегаташ е выборщикаш белгалбу, тIаккха цар депутаташ хорж. Цу хьалашка хоржамашка гола массаза тохийт, кхадж тоссаш барaш кIезиглу. Цу тайпарча системо депутатий бувзам хилийтац харжархошца.

Цудухьа нийсса деш дола хоржамаш демократичнегIа да.

Юххера а, ерригача Советашка хоржамаш деча хана кхадж къайлагIа тосс. Харжархочо ше тосс шийн кхадж цхьаннех а тийша хIама доацаш, хоржамий бюллетена тIа оттаяь цхьаккха тайпа подпись йоацаш.

Советски хоржамий законо гаранти лу кхадж тассар къайлагIа леладе. Кхажамаш чутесса яьшкаш уж Iочутесса доладалале хьалхагIа печать а тоIайийя дIакъовл. Хоржамий бюллетенаш тIа харжархошка шоашта бакъахьа хета йоазош де йиш хургйолаш къаьстта кабинаш кийчъю кхадж тоссача цIагIа. Бюллетеней бланкаш цхьаккха тайпа номераш увттаяь е алфавитни порядкагIа оттаеш йолча харжархой спискаца номерий бувзам болаш яц.

КъайлагIа кхадж тассара принципо харжархошта бокъонца йиззa паргIато лу шоашта ловр цар хьахьокха, гаранти лу царна Советe шоай хьашташ хьаллоаттадайта шоаш тешам лур белгалваккхарах дола дош къоастадара.

КъайлагIа кхадж тоссаш хилар хьанхайкаду буржуазни конституцеша а. Цхьабакъда, дукхача мехкашка гIожагIча тайпара телхадеш да уж.

Советски хоржамий система демократизма лоархIамегIча совленех цаI сенах латт аьлча, из а иштта пачхахьалкхен Iаьдала викалех латта органаш вIашагIйохкача къахьегамхоша лоаца дакъа кхадж тассарах тоъам ца хулаш хиларах латт. Вай мехкарча миллионаш болча наха дакъа лоац хоржамий комиссешка, агитационни пропагандистски болх бу.

Н. ПРАВЕНЬКИН,
Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь.

1984 шера мехка прибораш хьаеча промышленноста предприятешта юкъе лелаьча Ерригсоюзни социалистически яхье котъяларах СССР 60 шу дизара цIерагIча «Оргтехника» яхача Грозненски производственни объединенена кара-нара тела ЦIе байракхи хьалхара ахчан премии хьожаьй СССР прибораш хьаеча Министерстван шийн отраслех йолча профсоюза ЦК-н.

ХIаранех тийша да

Прибораш хьаераша декхар тIаийцадар соахка къахьегама овсарле планал совгIа 1,2 процент лакхъеи, продукцега дIадодар 0,5 процент лохдеи. Де дезар дар продукци хьаеш дIабодa къахьегам кIезигбар, арахецаш йолча электрофотографически аппаратий конструкцеш эргаяьха тоаяр, керда техника, къаьстта роботаш, манипулятораш балха шерагIа юкъейоалаяр, технологи кердаяккхар.

Механически цехе вIаштIехьъяьккхар программни управлени яра йолча станокашца Iалашъяь участок. Цо таро лу завода токарни парка болх дикка аттача баккха. ХIаьта шоллагIча цехе дIаоттайир массехк промышленни робот.

Завода массе а йолча цехашка, участкашка бIаргаго йиш я хIанз керда станокаш, автоматаш, ах-автоматаш, прессаш.

Духхьал укх пятилетка шерашка предприяте балха юкъейоалаяьй бараiтта тайпа пластмассови изделеш, порошкови металлурге методаца изделеш хьаяра лаьрхIа керда технологически процессаш. Нагахьа санна хьалхагIа универсальни станокаш тIа кхойтта тайпа оатхалаш хьаеш хиннаяле, хIанз уж ерригаш автоматийи ах-автоматийи гIонца хьаю.

Керттерча производства болх эргабаккхарца цхьана оаха дицдалийтац гIонна йолча цехий гIулакхаш а. Дукхача хана денз кийча продукци чуйоллаш оаха пайда эцар дахчан яьшкех. Уж хьаеш Iалаьмате дукха хан къахьегами дIабодар, пул совгIа яьшкаш хьаяра эша хьу йоацаш продукци дIаяхьийта тIехьаювлаш моттигаш а нийслора. Из кхоачамбоацар дIадаккхара цIенхаштта теркам тIабахийта безаш дар. Из оаха да а дир. Проект а оттаяь металлически контейнераш хьае доладелар тхо. Кийча продукци дIакхаьча яьлча заказчико предприяте юхаейт контейнераш.

Тха завода коллективо лаьрхIад пятилетка декхар 7 ноябре кхоачашде.

Ерригача коллектива толамаш тийша да къахьегама наха юкъехьоча даькъах. Тха предприяте кIезига бац шоай хьаьналча къахьегамца сийдола гIулакхаш карагIдувла нах. Царех ба токараш М. Некредин, М. Костоев, фрезеровщик Ю. Касьянов, наладчик А. Сапаров, прессовщикаш А. Сапаева, С. Типпаева, слесараш Н. Букреев, В. Рубанов, дукха кхыбараш.

А. ЗАЙЦЕВ,
СССР 60 шу дизара цIерагIча Грозненски «Оргтехника» яхача производственни объединене мастер.

«Промжелдортранс» яхача Аргунски депо болхлоша социалистически яхь йоаржаяьй укх шера плани тIаийца декхараши ханал хьалха кхоачашдара. Цу яхье даим хьалха латташ хьавоагIачарех ва ялхлагIча разряда токарь, коммунистически къахьегама ударник Биймурзаев Биймурза. Цхьаккха смена дIаяхийтац цо шийн норма 150 процентал чухьнахьа кхоачашъяь.

Депо профгрупорга декхараш массаза а цIена кхоачашдеш а ва Биймурза.

СУРТА ТIА: токарь Б. Биймурзаев.

З. АМЛИЕВА сурт.

НОХЧ - ГIАЛГIАЙ АССР БАХАЧА ДУКХА ВЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лакхехьарча Совета Президиума

УКАЗ

«Нана-турпал» яха орден а луш «Нана-турпал» яха цIи лойла итт а кхы дукхагIа а бераш даьчеи кхедаьчеи ноаношта:

Алгириева Лида Алисовнана — Ачхой - Мартана районерча «Новосельский» совхоза болхлочоа.

Декиева Курбикайна — Наурски районерча «Авангард» совхоза болхлочоа.

Кагерманова Зулайна — Урус - Мартана районерча «Гехинский» совхоза болхлочоа.

Каспева Залихан Ибрагимовнана — Наьсарен районерча цIен-нанна.

Китиева Любовь Исраиловнана — Наьсарен районерча цIен-нанна.

Лорсанова Исирхалимана — Шаьла районерча цIен нанна.

Магомадова Хижанайна — Наурски районерча «Терский» совхоза болхлочоа.

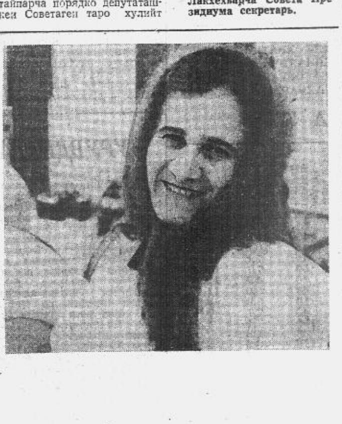
Саламова Асмайна — Ведана районерча «Прогресс» совхоза болхлочоа.

Хамзатханова Сануйна — Ведана районерча гIулакхъхочоа.

Яхиханова Майдата — Ножай - Юрта районерча Нурадилова цIерагIча колхоза колхозхочоа.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель К. У. ЧЕРНЕНКО.
СССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва, Кремль. 1985 ш. 13 феврале.

Шалински района «Московский» совхоза доярка йолаш хьаьнала къахьегаш я Ясаева Сийбат. Йоккха опыт караерзаь болхло хиларга хьежжа духхьашха дахка доахан детташ я из. Юкъера лаьрхIача дийнахьа хIара Iаттагара 15 килограмм шура йоаккх цо.

СУРТА ТIА: «Московский» совхоза доярка С. Ясаева.

З. АМЛИЕВА сурт.

Мишта кхоачашду декхараш

КАЬХАТА ТIА ЛЕЛАЮ ЯХЬ

Карарча шера шоллагIа бутт чакхбала дукха ха йисаяц. Ер шу къаьстта а белгала да берригача мехкарча къахьегама коллективашта санна, вай республикерча коллективашта а. Из дувзаденна да ер пятилетка тIеххьара шу хиларца. Сийлахь - боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизарца. Цудухьа къахьегамхоша тIаийдаьд доккхий социалистически декхараш. ТIаэцаш санна, кхоачаш а дой-те уж? Цу хаттара дала жоп лохаш Карабулакерча рудай йоацача гIишлон материалий заводе кхаьчар со.

Директора Б. Долакова дийцар сона шоаш социалистически декхараш тIаийца хиларах а уж кхоачашдара деррига хьинар тIа а дахийта къахьег оаха. яхаш а. Декхараш тIа дIаяздаь да хьалхарча биъ бетта, Коталон цIейна накъа а долхаш планал совгIа 500 кубически метр материалаш хьаергья аьнна. Царех январь бетта арахеца езараш 125 кубически метр яр. Цу бетта кхоачашдаьдий завода коллективо ше тIаийца декхар? Кхоачашдаьдац.

Декхараш кхоачаш ца дарал совгIа, рудай йоаца гIишлон материалаш хьаяра план а льяц заводо дIабахача бетта пхиъ ахи эзар совгIа кубометр материал йисай ара ца хеиаш.

— Электроэнерги йоацаш сеца лаьттай предприяти юкъ-юкъе, — йоах директора. — цунца дувзаду оаха план ца яр.

Вешта аьлча, план ца ярах бола бехк предприяте вIалла дакъа доаллаш бац, цунга хаьттача. ВанагIа, бокъонца ишта дий-те из? Элетроэнерги йоацаш моттигаш хиннаяле цхьайолча бригадаша, сменаша план кхоачаш а еш, вокхар ца еш хилар мишта кхетаде деза тIаккха?

Къаьсттача цехашка, сменашка фу оал-те цох? Дробильно - сортировочни цехе къахьегаш я транспортировщица Эльдиева Марет. Цунга хетт аз:

— Болх дIабодий, тIаийца декхараш кхоачашдулой вайна?—Декхараш... Из дош аьлча кIиръешa сона бIарахьежар йоI.

— Укх шера социалистически декхараш тIаийцадий Iа, уж тIаэцарах хIама дийцадий хьона ховш?

— Сона ховш-м дийцадац, — жоп делар цо.

Укхаза болх беш ба В. А. Морев керте латта слесараш, вешта аьлча, ехача оборудованена дарба дераш. БархI сагах латт из бригада. Коллектива кулгалхочуша Моревца къамаьл деш а гучадаьлар сона цо а цун новкъосташа а, укх шера шоай социалистически декхараш тIаийца доацилга.

Водителаша фу оал-те цу хьакъехьа? Кразаш яхача йоккхийча, мухь кхухьача машинаш тIа болх беш ба В. Торшхоеви, А. Ерашови. Цар а дарий динзар шоаш декхараш тIаийцад аьнна.

Вешта аьлча, завода юкъара, бригадай декхараш долаш да, бакъда, уж кхоачашдара хIара болхлочо юкъехьоргдола дакъа малагIа да ховш саг вац. Цох лархIа дезац-те план ца яра цIенхашттара бахьан? Сога хаьттача-м деза.

Цхьабакъда, бехк шоай ба ала тугаш-м завода профкома председатель В. Красникова а яцар.

Социалистически декхараш къаьст - къаьсттача болхлоша тIаэцара дош иштта теркам ца беш хIана дитад, уж доацаш хилча балха тIа хила йиш йола толам дукха лохагIа хулилга кхеталеш хилча? Производства гIулакха дукха сагота боацилга да ца аьлча, цох фу аргда сона-м хац.

— Заводо, бригадаша, сменаша тIаийцад декхараш; — йоах профкома председатела, — пар тIа да-кх болхлоша де мел лерхIар.

Шоай декхар наха шоашта а ца ховш хилча мишта хьахинна, мишта оьттадаь декхараш да кхеталуш дац. ХIара къахьегамхочо де лерхIар фуд-малд, карагIдаргдар а низ дIакхоачаргбар а малагIа да хара дистa-эза оьттадаьдац уж. Лоацца аьлча, тIаийца декхараш формана ийшад, цунга хьежжа яхь а каьхата тIа мара лелаш яц.

Цудухьа цхьаццай олча участкашка болх лертIа дIабодац. цу тайпарча участкаша юхаетт ерригача предприяте план а. Масала, цу тайпара тIехьаюсарех я дробильно - сортировочни цеха Ш. Ведзижев керте латта смена. Инъ смена юккъера из цаI тIехьайнсара бахьан малагIа да? Красниковас дувцачох йовш йода лампаш а йохаш йола оборудовани а цу смена болх беча хана йохаш хиннай. Цудухьа январь бетта план 72,8 процент мара яьяц цо. Даьллахь, ма аьттув боацаш смена хиннай из Ведзижева яр, дохаш мел дар а цо болх беча хана дохаш хилча.

Къахьегамхошта юкъе беш болча балха дукхагIа теркам тIабахийта беза завода кулгалхоша, бехк кхычарна дIатIабилла а ца гIерташ. Хьажа беза шоай сменашка, бригадашка, цехашка гIулакхаш мишта лел, дикагIа къахьегара уж оарцагI а боахаш. ТIаккха мара балха тIа аьттув хургбац.

С. АРЧАКОВ.

ХАЛКЪА КАНДИДАТАШ

БЕРКАТЕ НИКЪ

ОЧЕРК

БIаьсти яьннаяр. Баьцо кIувс тесса хоза дар лаьтта. ГIамагIашта зиза даьдар. Царна кхыча гаьнел хьалхагIа тох зиза. Iай цIеношка чулесташ хиннача наха, къаьстта бераша бIаьстан бIайха малх а хьежаш ухаш дола деноош безаме дар. Улицашка, коашка белгала дукхагIа гора адам.

Сиха йодача троллейбусчура нах а безаме хеташ ара хьежар корагахьа вагIа, керта тIара чеш Iодала доладенна гIийла юхь йола, декъача дегIара цхьа кьонах нйссаза вIаштIара даьча цIеношка а коа ловзаш доахкача берашка а чIоагтIа хьожаш вар. Къайла даллалца хьийжар из царга. Дикка ха яьккхар цо юхь тIа этта велакъежар дIа ца доалаш.

Уйлане вагIача цо троллейбуса чура нах зецар. «Хьайла уж цIеноц даьгIача яьсса аре яр-кх. ХIанз мел хоза я цига: кердача фусамашка баха хайшаб нах, коа ловзаш доахи бераш. Повргйоаца дика лер я-кх укхаза гIишлонхоша юхеютар» — йоахар цо шийдагахьа.

Цунна духьал увттар Грозне, города Аргуне, Чир-Юрта, кхычахьа шоай бригадо хьалдаь дукха цIеноц.

Цу дерригне а дог хьестар цун, доккхал дора наха иштта беркат доалача къахьегама никъ беш ше хьаварах.

Иштта уйла еш из вагIаш, троллейбус сецача хьатIаваьннача цхьан кьонахчо салам-Iалейкум, Iаддал-Хьамид, аьнна, ше еш хиннача уйлаех ваьккхар из.

Вувцаш хазарал совгIа, бIаргавайна а дукхача наха вовзаш а ва цIеноц деча комбината бригадир Цечоев Иналкъий Iаддал-Хьамид. Ховш ма дарра, халагIчарех ба гIишлонхочун болх. Бакъда Iаддал-Хьамида иштта хала хетац из, хIана аьлча; эггара дукхагIен дикагIен Iоврболча тайпара хьабе а вIаштIехьбаккха а цунна ховндаь.

ГIишлош еча, къаьстта нах чубаха цIеноц деча цунна кIоаргга ца бовзаш, геттара дика бе ца ховш болх бац цхьаккха а. Ткъаь кхойтта шу да из гIишлонхо вола. Шийпхийтта шу даьлча волавелар Iаддал-Хьамид гIишлош еча къахьега. Цкъа ше каралаьца из професси цIаккха а кхычунца хийцаяц цо. Лийхабац аттагIбола, ахча дукхагIа доагIа болх. Хаддандза лакхьеш хьавенав шийбалха говзал.

Шийцlенна санна, дог цIена къахьийгад Цечоева из цхьа тайпа болх беш Казахстане, Къулбаседен ХIиррийчене, Нохч-ГIалгIайчене. Цу массанахьа а, цо ше салаш ма хиллара, дика лер юташ, шийх дика дош оалийташ чакхваьннав.

ТIеххьарча кхаьннех хIара пятилетка кхаь шеран ах шеран чакхъяьккхай цо кулгалдеча бригадо. Нагахьа санна, царга дIаяха ха дIадаьрхIача, хIанз из бригада шийтталагIча пятилетка тIеххьарча бетташка болх беш я.

Нагахьа санна, цу пятилеткаел хьалхара ха вай ювце, бархIлагIа пятилетка толаме чакхьяккхарах Цечоев Iаддал-Хьамида а паччахьалкхено доккха совгIат делар — Къахьегама ЦIеча Байракха орден. ИйслагIча пятилетке кхы цхьаькха совгIат тIакхийттар цунна — Октябрьски революце орден. ХIаьта цунна енна медалаш, знакаш, сийлен грамоташ дукха я.

Мишта карагIдоал цунна дуккхача шерашка уж толамаш даха? Цун бахьанаш дукха да. Царех эггара хьалхардар да бригаде чIоагтIа къахьегамен производственни дисциплина а барт-цхьоагIо а хилар. ХIара болхло штукатураш болча кхалнахагара дIайийкхача йинъ-пхиъ говзал йолаш ва. Уж ба монтажникаш, электросварщикаш, плотникаш, бетонщикаш, каменщикаш. Иштта говзалаш йоахкаш уж хилярах моллагIа а саг тIеравьнавар, аьнна, хIама юкъагIдисац бригаде.

Къахьегама дисциплина маIан чакхдалац ханнахьа балха саг хьаварах. Из бригаде кхетаду ерригача балха ханах бизза пайда эца безаши болх дика беши чакхвала везаш хилар.

Ше бригадана кулгалденге а эггара хьалха Цечоева теркам тIабахийтар балха ханах бизза пайда эцара. Бригада кхаь сменагIа болх бе яьккхар цо. Из хIана дар аьлча, нагахьа санна ерригa бригада цхьан сменагIа, мадарра аьлча, духхьала дийнахьа болх беш йолча хана бетонщикаш, монтажникаш, кхыбараш бусар хьабе болх боацаш. Из хулар е бетон ханнахьа хьа ца яхьаш, е монтаж е панелаш йоацаш, е маркхал боацаш.

Из бахьан долаш бIарччабригада къахьегама овсарле лоха латтар. Цо хьалхар Цечоева бригадана кхаь сменагIа болх бе безаш хилар. Цу хана денз иштта болх беш я бригада.

Иштта къахьегам вIаштIехьбаккхарах хьадецдар дикагIа хьа а Iов. ХIаьта, хIанз бригадо болх бу цхьан нарядагIа, хIаране алапи эц къахьегама юкъе дакъа лацарга хьежжа.

— ДIадахача шера Грозне Черноречье цIеноц дотташ долча хана, бригадана хьатIа я еза панелаш, ца яйташ соцаяйтар комбината директора, — яхаш дувц Цечоева. Из бахьан долаш низагIа йоахаш санна хала панелаш хилийта езача эттар бригада.

Нагахьа санна, бригадир цу хана оарцагIваьцна вецаре, цига хьалдеш лаьтта цIенош хIанз а даь даьина хургдацар. Иштта бригадир тохавалара раьза воацаш хинна директор тIехьагIа гIадвахавар.

Иштта йола моттигаш нийслу маркхал е бетон яхьача а. ХIаьта гIишлош еча моллагIа цхьа материал эшаш хилча, цун метта кхыйдIаяхийта йиш йоацаш хул. ТIаккха болх сацийта безаш, гIишло йистеяккха йиш йоацача отт.

Панелаш а кхыйола материалаш а цкъаза нийслу стандартагIа йоацаш. ТIаккха из хьакха е хотта езаш хул. Цунга дукха ха дIайода, болх тIехьатетт. Кхы цхьаькха а да бригадана Iаткъаш. Масала, транспорт шийханнахьа ца лоаттаяр.

Бригадера дукхагIбола нах юртацкара балха ухаш ба. Цкъаза массехк сахьат даьначул тIехьагIа мара балха хьакхачац уж. ХIаьта балха ди чакхдаьлча цIабаха машин хьаярга хьежаш сахьаташ доахаш багIа безаш а хул. Цу массадолча хIаман йоакхо е езар бригадир ва.

Мел дукха дезалаш гIадбигаб дикача фусамашца Цечоев Iаддал-Хьамида кулгалдеча бригадо. Уж эзарашэзараш ба. Духхьала дIадахача цхьан шера 1200 гаргга квартира йола цIеноц хьалдаь даьхар цо. ДIалархIал, ткъаь шера, ткъаь итт шера мел дукха хул уж! БIарча город я-кх!

Духхьала дIадахача шера бригадо кхойир фаттан хьекха 10 кубически метр ардаккхаш, 700 квадратни метр совгIа рубероид, 25 кубометр гаргга маркхал. 30 кубометр гаргга бетон, ши тонн электродаш, геттара дукха электроэнерги, кхыйола материалаш. Лоацца аьлча, бригадо кхойир цхьан кIирагIа гIишлон балхаш далла материалаш. Укх шера а кхы кIезигагIа йоацаш материалаш кхое лерхI бригадо.

Бригаде социалистически яхь духхьала каькaта тIа дIаяоьаьча юсаш яц. гIулакхаца дIахьош я. Ерригача коллективо цхьана лоаттаю из кхыча бригадашца. ХIара член гIерт ма хулла дукхагIа а дикагIа а къахьега. Иштта ба цар политически санхетам. ХIаьта яхье шоашкара хьокхам а тел, халданза политически-кхетама болх а бу коммунисташа Вулуев Iабдул-Насира, Лопаснский Владимира, Рашидова Розас, Тунтаев Шарипа. Болхлошка цар дIакхоачийт партедош, довзийт хьалхашка латта декхараш. Уж йоккха квалификаци йола болхлой ба. Булуева укх шера йистейоаккх гIишлошъяра техникум. Из чакхьяьккха ва Лопанский. Цу техникуме дешаш я Роза. ХIаьта Тунтаев Шарип институт йистеяьккха специалист ва.

ГIишлош хьалъяра говзал йоккха йолаш, къахьегам дика вIаштIехьбаккха ховш ба звеньевойш Алейников Степан, Графов Владимир, Юнусов Ширвани.

Шоаел тIех кхыбоаца штукатураш ба Доташева Светлана, Семченко Алексей, Шевцов Виктор.

Царех хIаранега кхаьчад Цечоевгара новкъостал, цо Iомаяьй царна балха говзал, езаялийтай гIишлонхочун професси, порядок.

ИIаьххача хана дукха кийчбаьб Iаддал-Хьамида гIишлонхой. Цо Iомабаь а хIанз бригадашта кулгалдеш а ба Ганст Владимир, Чантаев Султан, Сатуев Iийса, Котиков Век-Хан. ХIаьта гIишлош еча, участкай начальникаш болаш ба Цечоева учепикаш хинна Арчаков Ахьмади Ужахов Ахьмади.

Духхьала цхьа производственни болх баь ца Iеш Цечоев Iаддал-Хьамид общественник а ва. Из гIишлош еча Нохч-ГIалгIай управлене парткома член, гIишлонхой Нохч-ГIалгIай профсоюза обкома член, цIеноц деча комбината халкъа тIхьожама комитета председатель ва.

Кастта хулача хоржамашка комбината беррига болхлой раьза а болаш, Грозненски горсовета депутаталла харжа кандидат оттаваьв Цечоев Iаддал-Хьамид. Дуккхача шерашка гIишлош еча хьаьнала къахьегарах, общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лацарах Цечоев Iаддал-Хьамида еннай Российски Федераце заслуженни гIишлонхо яха цIи.

ХIанз цо кулгалдеш йола бригада 249 квартира йола цIеноц хьалдеш я Грозне, Первомайски улицагIа, Цекхашта а чоалхане а декхар да укх кердача шера бригадана хьалхашка латтар, бакьда, массаза а санна, из шие толаме кхоачашдергхиларах бIубенна ва бригадир.

Ю. ЧАХКИЕВ.

● Къахьегама коллективаех дола Закон кхоачашдеш

ХЬАШТАШ ВIАШИ ДИЙЗАЧА

Къахьегама коллективаех долча закона 4-ча статьяй цхьан пункто йоах: **«Къахьегама коллективаша дакъа лоац предприятешта, учрежденешта, организацешта доал деча, паччахьалкхен, общества, коллектива, хIара къахьегамхочун хьашташ вIаши дувзара ларда тIа».**

Ши шу мара дац из закон вахаре чакхдаха доладаь. Цу лоацача хана дуккхача предприятешка, учрежденешка кердача тайпара болх вIаштIехьбаккхара, производствана доал дечара коллективай лоархIам лакхбара даькъе дикка йоккха опыт Iоаяьй. Царех я вай Нохч-ГIалгIай республикера цемент арахецача завода коллектив а.

Дуккхача хана тIехьабусарий мугIарашка болаш, паччахьалкхен планех а тIанийцача социалистически декхарех а лоархIа ца беш хинна б цемент хьаераш. Предприяте геттара лакха хиннад болхлойи специалисташи хувцабалар, лоха хиннай балха а къахьегама а дисциплина. Кадраш ца тоъара леткъаш бар предприяте кулгалхой.

Из деррига овлан тIара денз хувцалуш тоадала доладелар Къахьегама коллективах долча законах пайда а эцаш, производства а общественни а дешаш коллектива новкъосталца къестаде доладича денз.

Паччахьалкхен планах пятилетка дийлагIча шера 550 эзар тонн цемент арахеца езаш яр предприяти. Шоаш тIанийцача социалистически декхарех цементникаша лаьрхIадар шера планал совгIа 12 эзар тонн цемент арахеца. ХIаьта шоай къахьегама шу цар чакхдаьккхар, планал совгIа 13,5 эзар тонн цемент ара а хецаш. Дикка лакхъеннай заводо арахецача продукце дикал а. Цул совгIа, дуккха йIовхала, электроэнерге, бийдала кхомбара ларда тIа эзараш сомаш паччахьалкхен рузкъа кходаьд.

Iалаьмате боккха лоархIам болаш да хIара къахьегамхочуни коллективен хьашташ довза а вIаши дувза а вIаштIехьдалар, хIаране хьашташ ерригача коллектива юкъарча хьашташка, цунна хьалхашка латта декхараш кхоачашдарга хьежжа мара кхоачашде йиш ца хилара сакхетам къахьегамхой дегашка дIачIоагIбар. ТIехьаюсаш хиннача коллектива цхьадолча даькъе из вIаштIехьдаьннад шерра бригадни подряд балха юкъейоалаярах, хIара болхлочун алапи коллектива декхараш кхоачашдеча цо дакъа лацарга хьежжа, вешта аьлча, юкъарча къахьегаме дакъа лацара коэффициентага хьежжа хургдолаш оттадарах.

Из а гIулакха цхьа оагIув мара яц. Кхы кIезигагIа лоархIам боаца цун шоллагIа оагIув я шоашта тIадилла моллагIа чоалхане гIулакх дизза чакхдоаккхараш морально белгалбахар, безбар, цар сий дар. Цунна лаьрхIа да завода Сийлен книжка. ДикагIчарна юкъе а дикагIа къахьийгараш, юкъарча балха хьинарегIа дакъа лаьцараш цу книжка тIа боах.

Эггара хьалха коллектива Сийлен книжка тIа дIаязбе бокъо яьккхарех ба коммунистически къахьегама ударникаш экскаватора машинисташ Асмулатов Шама, Асхабов Салам, «БелАЗ» автомашина шофераш Хапаев Ваха, Эльдаров Жамиль, цемента хьаьра машинисташ Сангариева Зулпа, Исламов Апти, бийдала хьаьра машинист Белякова Софья, цемент ю оборудовани тоаеш вола слесарь Ильясов Альбек, дуккха кхыбараш, верригa а 21 саг. Кхы а дукхагIа ба Сийлен грамоташ яларцеи баркал кхайкадарцеи белгалбаьхараш.

Коллективни подряд юкъейоалаяро къахьегама толамаш даха предприятена новкъостал дарах дика йоах социалистически яхье хьалха латтача шофера Эльдаров Жамила:

— Бе-башха ца хеташ болх беш бар цхьабараш бригадни подряд юкъеяккхалехьа, дукха балха ха зехьа йоайора. ХIанз гIулакх кхыча тайпара да. ХIаране дика кхетаду, ше баьча балхах хьадоагIар ерригача коллектива къахьегамах юххера хьахулачунга хьежжа долга. Цудухьа овсарегIа къахьега гIерт хIаравар. Цох ерригача коллектива гIулакха доккха беркат а даьннад. Хьалха 36 БелАЗ-а шофер халла мара лоархIа ца веш хинна завода эша мовхьаш дIа-хьа кхахьара болх хIанз 24 шоферо толамца кхоачашбу...

Цхьабакъда, алхха кердача тайпара къахьегара формаш балха юкъейоалаярах, коллектива лоархIам лакхбарах кхоачам ца хулаш а я лерттIа дика болх дIаоттабара цхьайола оагIонаш, — — гIулакхах дог лазаш дувц социалистически яхье хьалха латтача болхлоша. — Тха предприяте балха хьокхамашта чIоагтIа новкъарле еш да къахьегама йоагIа ритм ца хилар. Бутт болалуча хана биззача боараме хьабе болх боацаш сеца латташ хул тхо, хIаьта из чакхбоалача хана салаIа доагIача деношка а къахьега дезаш сихлу гIулакх. Цо цхьадолча даькъе лохъю хьабеча балха дикал.

Деррига таханарча вахаро дIадеххача тайпара дIаоттадаьдац дикагIа болх бераш моральнои материальнои белгалбахара даькъе а. Мотор капитально тоа ца беш, технически нормах лаьрхIачул совгIа автомашинаца никъ бича, чархех пайда ийцача, шофер ахчан совгIат даларца белгалваккха везаш положени я. ХIаьта а, мотор капитально тоа ца беш чархаш ца хувцаши цаIи ахи — ши норма кхоачашъяь шофераш, цох доагIар дIа ца луш бита моттигаш я.

— Завода кхыча участкашка а нийслу цу тайпара кхоачамбоацараши гIалаташи, — йоах завода парткома секретара В. С. Амхадова, — ХIанз а болхлой дукха лоткъамаш да тха предприятерча столовена. Тха къахьегамхой бахача ЧIир-юрта йIовхал, электричество йоацаш, моттигаш нийслу. Цар новкъарле ю завода коллектива болх тоабара, цун хьаштаи кхоачашдара. Из кхета а деш, уж дIадахара, дикагIа къахьегараи салаIараи эша хьалаш вIаштIехьдаха гIерт завода партийни организаци, дирекци. Цу наькъа тIа хьалхара ког баккха тха вIаштIехьдаьннилга гуш да тахан а. КарагIдаьнна дикадар дIачIоагI а деш, дIахо даха лаьрхIа да тхо.

Из дIадех цемент арахецача завода коллективо пятилетка йистейоалача укх шера тIанийцача социалистически декхараша. Цо лаьрхIад соахкарчул иттаж эзараш тонн дукхагIа цемент арахеца, цун дикал дIахо лакхъе, кхоьча материалийи энергеи, доагореи чотах шин дийнахьа болх бе.

Шеко яц уж керда декхараш а цемент арахецараша толамца кхоачашдергхиларах.

З. МУХАДИНОВ, штате воаца корреспондент.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Вай доттагIий гIулакхаш

ШИЙ ЯЬ ЙОАКХО ЙОАЯЦ КХАЙВО

Рекордни хьувкъам — 10 миллион тонн ялат чуденад дIадахача шера Корейски Халкъа Демократически Республика юртарча къахьегамхоша. Корейски юрта бокъонца чIоагIъенца дIаэттача кооперативни сектора боккха толам, лаьцача юрта боахама ирригаци, химизаци, механизаци, электрификаци яра новкъа баькхха толам ба из.

Цу цIераш яьхача дерригнешта юкъе хьалхара моттиг ирригацена хьожаяь хилар бахьан доацаш дац. Мехка керттера ялатий культура, бахача наха юаш йола керттера продукт яр дуга ма дий, хIаьта цунна моллагIча кхыча ка болча ялатачул чIоагIагIа эш хий. Цу тIа а цун къулбаседенгахьарча оагIонах пхи дакъа дича диъ дакъа лоамаши гувнаши долаш йола Корейски ахтIайре лаьтта леладара вIалла аьттув болаш а йоацилга дика ховш ма дий. Массаза а яхар мо йокъал йолаш хулача бIаьстанен ахканен тIехь доагIа Тайжача океана тIарен Японски форда тIарен тайфунаша кхухьаш дола кхайсса делхаш догIаш а долаш дола дуIаш. ХIаьта догIа укхаза мишта кхайса делх аьлча, сигалара Iочудоаглача хиво оттабеча пено къайла а яьккхе бIаргагац автомашина лехначоа шийна хьалхашкарча кизгал арахьара шийг машина капот.

Хьалаш иштта хилча дегIаена ирригационни система ца хилча йиш яц. Цу тIа а укхаза теркалде, деза, 1945 шерага кхаччалца йолча хана Кореяна ялат лоаттадаьр цун къулбехьара дакъа хинна хилар, къулбаседехьа хий дехка лаьтта 100 эзар гектарал, е, дукха хIама ца эшаш гектар йолча (0,99 га) 100 эзар чонбол кIезигагIа [illegible] хIанз укх сахьате республике.

Царна хий лу, регнональни оросительни система а яь вIашагIтехача, 1.700 совгIача хий лоаттадеча моттиго. ХIара йоккхача система — Амиокканскн, Киянски, Пхеннамски, Очжидонски, кхыраша — цахаддаш хица Iалашду 50 эзарнегара 100 эзар гектарага кхоачаш дола лаьтта, керттерча даькъе дуга дув кхаш. Ерригача ирригационни сангарий йIоахал экватора йIоахалал тIех я. Цу тIа а укхаза шерра пайда ийбу хих. цхьан искусственни хий лоаттадеча моттигердар, духь-духьача регионашкарча хаоттама хьалашка хьежжа, кхыча хий лоаттадеча моттиге дIачу а ухийташ.

Моттиг лоамаш долаш хилар бахьан долаш шерра пайда ийбу хий тIадоагхача станцеех. Уж я хIанз 24 эзар совгIа. Цар тIоадал лоаттаю гувний босашкарча террасашта санна, иштта форда уровне тIара 2000 метрага кхаччалца йолча лакхача моттигашка дадача дуга дийнача кхашта а. Традиционни ирригационни объекташ хьалъе йиш йоацача е йича бакъахьа йоацача моттигашка 125 эзар гаргга артезиански гIув, скважина, хий ийду моттиг яьккхай.

Укхаза хоадам беш дола дош ала дезараш мелиоратораш ба. Царна хьалхашка декхар оттадаьд 80-гIа шераш чакхдалалехьа малхбузенгахьарча форда йистошка 300 эзар гектар дола лаьтта докъаде аьнна. Къаьсттача гIишлош еча организацеша дамбашца шоайла а «доккхача лаьттаца» а ювз IагагIча форда хий тIеха долча моттигашка гIолла яьржа яла [illegible] доалла тух дIадоах, дуга гектарашта планировка ю, хьаду чкъаьрий боахамаш, тух доаха моттигаш.

ТIаккха мишта кхелургда цу участкаш тIа чешнаме, лакха хьувкъамаш? КНДР юртбоахама Iилмай Академе президента Ли Ен Гюна яхачох, из проблема къоастаю шин наькъаца: увттаю лаьттах доалла сов тух дIадаккхара эффективни способаш, хьаду юрта боахама культурай къаьстта дола сорташ. Январь болабеннача хана Пхеньяне хиннача юрта боахама балхахой республикански слете белгалдаьххача тайпара, хьалхара толамаш хIанзэ а бIаргагуш да. Иштта, Хванха-Мамдо яхача провинцерча Ынчхон оалача кооперативе фордагара хьаьккхача участка тIара чубахьа дуга хьувкъам гектара тIара 50 центнер йолаш бар дIадахача шера.

Лиманаш караерзаяра хилонзадаргдоацача тезача хи запасаш Iоае лерхI Нампхо яхача города бухте, 8 километр совгIа йIаьхача дамбаца из фордах хьа а къоастаяь. Бухте хьачудоагIача Тэдонган оалаш долча додача хиво йиш хулийтаргья кхо миллион кубометр гаргга теза хий чулоацаргдола резервуар хьае. Цуя цхьаькха йоккха источник хургья цхьан лоаман чIоже хьалъеш латтача Тхэчхонски ГЭС 5 каскада хий лоаттадеча моттигах.

Январски слете тIахьийхар беррига юрташкара къахьегамхой 1984 шера даьха толамаш бе чIоагIдара, юрта боахам кердача IагIа тIа баккхара къовсам боаржабара. Из де лерхI корейски кооператораша цунна дIахо интенсификаци яра, юртарча технически паркаx кхы а эффективнегIа пайда ийбара, [illegible]

Александр ЖЕВИН, ТАСС корр.

Пхеньян.

США. Чикагски почтамта хьалхашка массехк квартал дIалоацаш латтача хьабе болх боацарий очередо геттара дика хьахьонх миллионаш американцаш къахьегача бокъонах баьхача американски администраце социально-экономически политикина халкъа духьалара чулоацам.

Городской почтамте 170 ваканси хьаелл аьнна газеташ тIара дийшачул тIехьагIа цига баьхкаб «совбаьннача наьха» эскара 5 эзар совгIа викалаш. Болх беха баьхкача чикагцаша тIенкI аьнна хьалйизай парламента здапена хьалхашкара еррига майден хIаьта иштта цунна гонахьара улицаши.

Цу событе юха а США общественноста теркам тIаэзар мехка хьабе болх ца хилара проблемана. Официальни даннешка диллача, 1984 шера къахьегама бокъонех баьхарий дукхал цIаккха а 8 миллионал лохъеннаяц. Цхьабакъда, цу статистико лархIац балха хургхиларга даьха дог дайна, цудухьа къахьегама биржашка шоашта регистраци ца яйташ Iийнараш. ХIаьта профсоюзий даннеша хьахьонхачох, хIанз хьабе болх боацаш ба 15 миллион американцаш.

СУРТА ТIА: чикагски почтамта хьалхашкара хьабе болх боацараш.

АП-ТАСС телефото.

Кхом бе, лораде, лархIа

ЗЕ ДУ БОАХАМАШ

1984 шера хоадамболаш дола толамаш даьхад республика юртбоахама къахьегамхоша. ТIехкхоачашъяьй паччахьалкхенга ялат, шекара свеклаш, комсаш, коартолаш, тхьамка, дулх, шура, тха, фуъаш дохкара планаш.

Дикка кIезигденнад производственни планаш кхоачашца еш дола боахамаш. 1983 шераца нийсйича къахьегама овсарле лакхьеннай 13 процент. Ялат, дулх, шура, кхы тайпа продукташ йоахача дIадодар лохдаьд. 14 колхозеи 76 совхозеи экономика дегIаенай. Убыткаш еш дола боахамаш кIезигденнад. БIарча республика хьанийцача 12,1 миллион сом пайда баьб.

Иштта из дале а, цIенхашттара кхоачамбоацараш нийсдалийтарах производст- [illegible]

36 процент хулаш долча боахамаша дIадахача шера убыткаш яьй лаьттан культураш хьалкхеяра а хьайбаш леладара а балхаш эсала вIаштIехьдахарах, прогрессивни технологи юкъе а йоалаеш шоай кхоачамехи таронехи ма боаггIара пайда ца эцарах.

Кулгалхошеи специалисташеи лерттIа доал ца дарах хьалха пайда беш хиннача боахамаша хIанз убыткаш ю. Уж республике бархI ба. Царна юкъе я «Энажевский», «Грозненский», «Родина», «Дружба» яха совхозаш, кхыдола боахамаш.

Цхьа центнер дулх доаккхача дIалахийта доагIар 210 сом долаш — 500 сом дода «Грозненский», «Терек», «Минеральный», «Калаусский», «Притеречный» совхозашка. ХIаьта «рекорд» оттаяьй хIара килограмм [illegible] совхозашка.

План 32 сом йолаш центнер шура йоаккхача 50—60 сом дIадоахийт Грозненски районера «Советская Россия» яхачеи Ленина цIерагIча колхозашка, «Энажевский» совхозе, Сунженски района Кирова цIерагIча, «Победа», «Заветы Ильича» яхача колхозашка, кхыча боахамашка.

1984 шера хила дезарел 14 эзар Iаса кIезигагIа хьалкхедаьд, иззал да Iаьхара диса доахан а. Массехк миллион сом убыткаш яьй цу гIулакхо.

Ма боаггIара пайда эцац племенной хьайбаех а. «40 лет Октября», «Маяк», «Энажевский», «Куларинский», «Грозненский», «Лермонтовский», «Калаусский» совхозашка, кхыча боахамашка лазараш а деттадолийташ царех дукха доахан тIерадувлийтад.

Убыткаш еш барех цхьанкха а боахам бац дулха лаьрхIа дола хьайбаш интенсивно кхоабаш. Хила доагIа дозал 350—400 килограмм долаш 38—40 бутт баьина доахан дIачутел 250—260 килограмм мара дозал доацаш. Из кIезига хиларал совгIа шозза дукхагIа ха йоакхийт уж кхоабаш а. 192 грамм [illegible]

[illegible] чахьалкхено доагIачул совнагIа кхы тIа 400 сом лу. Иштта лаьрххIа дорстадаь доахан да дIалахача шера «Каргалинский», «Гвардейский» совхозаша, кхыча боахамаша дIачуденнараш.

Шура а дулх а алсамдаккхара, хьайбей боахам дегIабоалабара тешшаме доакъара база хила еза. 1983 шера кийчдаь хиннач ул ши центнер доакъара единица дукхагIа кийчдаьд цхьан бежана лаьрхIача дIадахача шера. Из кIезига да. Боахамаш таронаш йолаш дар дукхагIа кийчде. Зоотехнически нормех ма доаггIара дIателаш хилча хьайбаш Iангара даха йиш йолаш яц Сунженски района «Путь к коммунизму» яхеи Орджоникидзе цIерагIеи колхозаш, «Загорский», «Гудермесский» совхозаш.

Доакъара производство [illegible]

[illegible] рах тийша да уж гIулакхаш. Халахете а цох ма боаггIара пайда эцац. Дукха да цхьан гектара тIара 18 центнер доакъара единица мара продукци ца йоаккхаш. хьалхалаттача боахамаша 30 а кхы дукхагIа а йоаккх из. Эсала хьувкъаю культураш Сунженски района «Заветы Ильича», Советски района «Новая жизнь», Грозненски района Ленина цIерагIча колхозашка, «Черногорский», «Минеральный», кхыча совхозашка.

Уж хIамаш нийслу дIайийнача культурай хьувкъам лакхбара лаьттана эшаш дола Iунал дайтара боахамий кулгалхошеи специалисташеи йоакхо еш ца хиларах. Из бахьан долаш 1984 шера 70 гектар шекара свеклаш йоайир «Куларинский» совхозе, «Терек» яхача совхозе хиш дехкаш долча лаьтта — 150 гектар, «40 лет Октября» яхача совхозе — 100, «Джалка» совхозе — 40 гектар. Шоай ханнахьа оасар ца дарах 150 гектара тIара баьцадаараш доадир «Советская Россия» яхача колхозе. [illegible]

[illegible] Хиш дехкаш долча лаьтта а дукхача боахамаша кхетаде хала долаш геттара эсала хьувкъаю культураш. Масала, Грозненски района Ленина цIерагIча колхозе 3.4 эзар гектар лаьтта да хиш дехкаш. Ялата лаьрхIа хьажкIаш чуийцай гектара тIара 15,7 центнер а йоаккхаш, люцерна ги даьккхад 36 килограмм, доакъара свеклаш яьхай 13 центнер, баьцадаараш — 40 центнер.

Цига санна мара хиш дехкаш долча лаьттаех пайда эцац цу района «Советская Россия» яхача колхозе, Сунженски района XIX партсъезден Кировеи цIерагIча колхозашка, Шелковской района Ленина цIерагIчеи «Красный пахарь» яхачеи колхозашка, кхы боахамашка.

ДIахо йодача хана лаьттан беркат совдаккхар химизаци дегIайоалаярца дувзаденна хургде. Укх тIеххьарча шерашка цу гIулакха дукха рузкъа дIадахийтад. Цхьабакъда, цунга хьежжа хьувкъам лакхбеннабац. Бехке га боахамаш а «Сельхозхимие» предприятеш а. Минеральни удобренеех бе боагIа- [illegible] «Сельхозхимие» республиканчи объединене а РАПО лелаярча а эффективность [illegible] лоха йолаш минеральнии органически удобренеш леланяр къоастаде а дIахо йодача хана цар новкъосталца культурай хьувкъам лакхбергбола мероприятеш чакхьяха а.

Убыткаш еш долча боахамий экономика айяра доккха новкъостал ду гектара тIара фуна лаьрхIа 150—200 килограмм люцерна ги даькхача, тхьамка дика хьувкъадича. Уж культураш лелаеча а цхьадолча боахамаша ла йиш йоацаш во хьокхамаш даьхад. Царна юкъе я Грозненски района «Советская Россия» яхеи Ленина цIерагIеи колхозаш, кхыяраш.

Йоккхий убыткаш ю шура цIенен дикеи йолаш дIачу ца теларах, баьцадаараш шоай ханнахьа чу ца эцарах.

Кулга цIена боацача наха а доккха зе ду. Масала, Грозненски района «Загорский» совхозо декабрь бетта бIаь бежан дIачуденнад 55 центнер дозал хинначул кIезигагIа а долаш. Иштта моттигаш нийсьялийтай цу боахама кулгалхошеи специалисташеи хьалха дIаяхача хана а. Цул совгIа 1983 — 1984 [illegible]

[illegible] хозрасчет юкъе а йоалаеш хьайбаш кхоабачеи лаьттан культураш хьалкхеечеи подрядни хьисапе болх бергбола бригадаш вIашагIйохкар.

Иштта, Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхозе В. Козлова кулгалдеча подрядах къахьегаш йолча бригадо хIара гектара тIара 40,6 центнер ялат даьккхад, колхозе гIолла даьккхар 32,5 центнер долаш. «Гвардейский» совхозе Насуханов Хизира кулгалдеча бригадо дийнахьа 663 грамм дозал IотIадеттадалийтад хIара кхоабача бежана, шозза тIехкхоачашъяьй план, 15 процент лохбаьб дулх тIаккхетача дIабода мах, хIара болхлочо 33,7 эзар сома продукци яьккхай, совхозе гIолла план 5,1 эзар сом йолаш, юкъера лаьрхIача болхлочун бетта дола алапи 490 сом да.

1985 шера республико убыткаш еш цхьанкха боахам ца хилийтара, бригадни подряди хозрасчети юкъе а йоалаеш, агротехнически зооветеринарни бокъонаша дIа ма деххара балхаш чакхдахийта декхарийла ба колхозий, совхозий, «Сельхозхимие» предприятий кулгалхой, специалисташ, партийни профсоюзни организацеш. [illegible]

У. ЛЬЯНОВ, НГIАССР юртбоахама министра хьалхара заместитель.

ЛАТВИИСКИ ССР. Бытовой радиоаппаратура керда моделаш арахеца йолаеннай «Радиотехника» яха рижски производственни объединени.

ХьалхагIа хиннарашца нийсйича уж дукха а компактнегIа, беча балха аттагIен тешамегIен я.

СУРТА ТIА: керда акустически система, магнитофонни панель, усилитель гойташ я объединене болхло Дита Балчус.

В. ЛИСИЦЫНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Сийлахь-йоккхача Коталон 40 шу дузаш

ДАЬХЕН ДУХЬА

...МагIалбикаи Эльхотовнеи юкъе лаьттача 317-ча (тIехьагIа Будапештски Краснознаменни а хинна дIаэттача) дивизе позицешта вIаштта итт сахьата йоккхий топаши минометаши чуйийтар гитлеровцаша. Лерга-нIана боаттIабе санна чIоагIа ювлар минаши снарядаши, кхыметтел лалла уллача новкъоста а чIоагIа цIогIа атеха ца аьлча, яхар дIа ца хозаш. Аьхача санна дар лаьтта, хьатIаэтта бийса яр, цхьабакъда, деттаи дола герзаш лаьгIлуш дацар. Лоа тIауллача гIорадаьча лаьттанна дегIIала IотIатеIа бадар бIухой.

ХIаьта Iуйрийна лоацца, сиха приказ кхоачар: «Атаке доллел Даьхен духьа! ТIаккха, моастагIчо хIалакьяьрг лаьрхIа хиннад дивизи тIахьедар...

Керда, 1943 шу ишта долаш дег чу дисад тIемеи къахьегамеи ветерана, дукха ха йоаццаш а тIехьа «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене центральни приборемонтни мастерске директор хиннача, хIанз пенсе волча Сергей Александрович Златорунскена.

— Юхасацанзар дивизи Темрюке кхаччалца, гитлеровцаша шоай йоккхагIйола чIоагIале лоархIаш хиянача оборона «голубой линега» кхаччалца, — яхаш дувц Сергей Александровича. — Бакъдар аьлча, тхога йоаккхалургйолаш яцар из. Немцаша Iалаьмате дукха техникеи эскари тIаззадар цига.

Бакъда, йоккха йоацача советски бIун-группа низ барцар «голубой лини» яккха. Iаьткъабар дуккхача деношка баь наступательни тIом, кубански ушалашка гIолла, юкъ-юкъе йоахкийсаш йоккхий топаш, машинаш, полевой кухнеш а йолаш даь хьала наькъаш. Тхона тIагIолла паргIатта гобоахаш, тха позицешта тIамехкадеш даша догIа а долаш, лелаш фашистски самолеташ яр. Кхыметтел цаI яйта а царех самолет чуяйта вIаштIехьдалацар: «Юнкерса» е «Мессершмита» топо де хIама дацар. ХIаьта бIухошка топаш мара яцар.

Цул тIехьагIа тхона новкъостал кхаьчар, тIаккха денз сигала доал деш хиннараш гитлеровски «Люфтваффе» ассаш а боацаш, советски летчикаш бар. ХIама латаргйоацаш, йоаккхалургйоацаш чIоагIале я яхаш гIоръяьккха йийцача «голубой линех» цицкха хилар.

317-ча дивизе связист вар мугIарера Златорунский. Шш — кхо пунт хулаш дола полевой провода оргаш ги а доахкаш, ший новкъостащца цхьана наступлени еш болача бIуна тIеххьа провод булаш водар связист. Из дар Сийлахь-йоккхача Коталонца цо лоаца дакъа. Цу хана оалаш дар: «Бувзам — эскара ихаьнаши лергаши». Вешта, уж дешаш-м тахан а тIехьа нийса доагIаш да.

Ишта, 1942 шера фронтовой МагIалбикера Златорунский Сергея дIайолаль телефонии лини тIема наькъаш деш дIаяхар хьалхагIа вай лаьттан тIа (Каменец-Подольск, Коломна, Стрычь, Ужгород), тIаккха Австреи Венгреи лаьттан тIа гIолла чакх а яьнна, фашистски аькхан бIенага кхаччалца.

— ХIара керда шу хьатIаоттача дийнахьа са тIом бе безаш хулар: керда 1944 шу хьахулача дийнахьа Киев мукъайоаккхаш, ерригача Правобережни Украйне наступлени еш беча тIем тIа хилар со. Керда 1945 шу хьатIадера со Будапешт йоаккхаш баьча тIем тIа а волаш, — цхьан юкъа къамаьл соца а даь, тIаккха вела а къежа, аьлар Сергей Александровича дIахо: — Цу тайппара, «пела мала» вIаштIехьа ца доалаш дIадахар кердача шерий уж деношт.

ТIом, тIом... ХIаьта из бнжа енача лоаццача минуташка цхьаннахьа теIIа вагIаш хулар мугIарера Златорунский каьхата листа тIа къоалам а хьекхаш. Стихаш яр уж. Юкъ-юкъе кепа еттар уж дивизионни — фронтовой газеташ тIа. Царех цхьаяраш хьахьувкхар сога Сергей Александровича. Уж стихаш дерригга а вIаштIехьа долаш хиннаеце а, чам болаш, дош дизза дIаала гIерташ язъяь хиларца дего хьатIаэцаш яр. Связиста а баьб тIом, цхьабакъда, цун стихаша а баьб из ба-м. Кхыча дешашца аьлча, топа гебагIашта нийсса лоархIаш яр стихаш.

С. А. Златорунске тIема никъ шаьра гуш ба цун тIема совгIатех: «Кавказ лорарах», «Вена яккхарах», «Будапешт яккхарах», «Прага мукъаяккхарах» яха медалаши цхьа ордени — шема яьра салтечун ордец — III степена Слава.

— Орден сендухьа еннай Хьона? — тоам ца хетташе а хаттанза Iеваланзар со.

— Карпаташ мукъаяхарах, — лоацца жоп лу ветерана.

1944 шера май беттагара октябрь беттага кхаччалца Малхбузен Украина территоре тIа тIом беш хиннай Златорунский юкъе вола дивизи. ХIаьта шаьрача ара гIолла лини дIаяхьар — аттачарех дац гIулакх. МоастагIчун атта бIарг кхета, дага а доацаш кIотарга е гувлга тIехьашкара фашист гучаэккха тарлора. ХIаьта сигаленах Iург даьлча санна, хадданза IатIадетташ догIа дар... Е вокъавала а, е вIоахвала а моттиг мичай. Хьерчаенна шинелий Iержаш, белажашкара юаешна кочамаш, «кхалла хIама ехаш» иккаши ботинкаши...

— Мукъаяьккхача Ужгороде тхо чудолхаш, — йоах Сергей Александровича, — сона эхь хетарал совгIа, тоам боацаш а хетар: хьерчаеннача шинела чухьа ювхаш бIеха коч. Вешта са дукхагIбола новкъостий форма а яр цу тайпара. ХIаьта городе бахача наха вIалла теркал а яцар из — детташ гургалаш а долаш тIанйицар тхо Ужгородо.

Безаме хеташ, чIоагIа Iимерза бувц са хьаьшо шийца тIем тIа хинна новкъостий: бувзама рота командир капитан Кузьмин, отделене командир эIамагIвола сержант Симонов (вовзаш волча поэта тайпан цIи яр), дуккха кхыбараш. ХIаьта из ше а хиннав «тIема коталонаш яьхача эзараш болча мугIарерча салтех цаI».

Гитлеровски Германи йоханьчул тIехьагIа Гаьнарча Малхбоале яхийтар 317-гIа дивизи. Цул тIехьагIа цхьаькха медаль эллар цун наькха тIа — «Японецара котало яккхарах».

Дивизи дIа-юха къоастаяьчул тIехьагIа ший Грозне юха венав С. А. Златорунский. Центральни приборемонтни мастерске слесаралла баьхха вахав, цул тIехьагIа цу предприяте керттера инженер, тIаккха директор волаш болх баьб 1982 шера пенсе ваха ха хьатIаотталца.

ХIаьта сатем, Сергей Александровича яхачох, цунна «мегаш бац». ТIаккха, цхьана хоза товш дола тIемеи къахьегамеи совгIаташ доахка шиш бола пишкак тIаювх ветерана. ЧIоагIа къахьег Сергей Александровича гонахьара Iалам зуламеча хIамашка бIех ца дайтара. Стихаш язъе а ха корайоагIа. Уйлае езаш хIамаш ма йий уж.

ХIара сага вахаре ший никъ ба. Болаш ба из тIемеи къахьегамеи ветерана а. коммуниста Сергей Александрович Златорунске а — бIаьха, дика, цIена никъ.

Н. КРАСНОВ.

ХУДОЖЕСТВЕННИ САМОДЕЯТЕЛЬНОСТАГА ХЬАЖАР

Доккхача цIейна кийчлу

Грозерча химикий цIерагIча культура Дворецe 17 феврале хилар Коталон 40 шу дизара хетадаьча художественни самодеятельноста II-ча тура 1-гIа заключительни концерт. Цу концерте дакъа лаьцар Грозерча предприятейи учрежденейи 15 профсоюзни комитета художественни самодеятельноста коллективаша.

Фашизмаца лоаттабаьча лирача тIем тIа Даьхе лораеш хиннача советски наьха деналан цар къахьегама гIулакхаштен хетаьча произведенеша самодеятельни артистий выступленешка керттера моттиг дIалаьцар.

Концерте дакъа лоацаш яр республике дика йовзаш йола самодеятельни коллективаш: «Меридиан» яха халхара халкъа ансамбли «Красный молот» завода ДК вокальни студе доакъашхойи, «Оргтехника» ДК «Россияночка» яха вокальни группа, бIарган дайнарий Ерригроссийски общества Грозненски дешара - производственни предприяте баьнистий хори ансамбли, хьажар дIадоладеннача юкъа хьахинна, хIанз мара шоай кхоллама никъ дIаболабаь йоаца коллективаш. Царех цаI я НГIАССР заслуженни артиста Д. Мальцагова кулгалду «Чечингшвейбыт» объединене халхара ансамбль.

Хьажаро хьагойтар городa художественни самодеятельноста толамашца цхьана сихха дIадаханза даргдоаца кхоачамбоацараш а долга.

Цхьайолча хана цу коллективий кулгалхоша цIенхаштта лeладац репертуар оттаелгеи произведенеш лерттIа кхоачашъярга хьожилгеи. Халахете а, хIанз чакхдаьннача концерте дакъа лоацаш яцар Кирова цIерагIча ДК ший болх кердабаьккха йола «Октябрьнефть» НГДУ художественни самодеятельность.

Хьажара II-ча тура шоллагIа заключительни концерт укх шера 3-ча марте хургда. Цу концерте дакъа лоацаш хургья городера дукха художественни самодеятельноста коллективаш.

Ю. ШАУЛОВ,
Нохч - ГIалгIай облсовпрофа самодеятельни творчества межсоюзни цIен директора заместитель.

Республика экранаш тIа

«IАЬРЖАЧА IАМ ТIАРА КIАНТИЙ»

Азербайджански кинематографистий кердача лента турпалаш революци ялалехьарча Баку промыслови районера кхелетараш ба. Царна хьалхе байзаб хала къахьегаш йоаккхача маькха чам. Шоай бокъонаш бахьан гIайттача Бакурча мехкдаьтта промыслай болхлой забастовке дакъа лацар санна дола сийлахьа гIулакх кхоач цу кагирхошка.

...ХIара Iуйрийна малх хьалбоаллаше а Баку городал арахьа уллача мехкдаьттахой поселкера баьле кIаьнкаш Iаьржа Iам болча болхар. Цхьабакъда, ловза ахац уж цига, озера тIехьнахьа хьалтIадувлаш дола мехкдаьтта хьагулде ух. Хил гермн Iочу а Iетте, цунга чудуний цар мехкдаьтта, тIаккха из ведара чу Iовд. ХIара денна, лотаделча санна дIайхача аьхки из гIулакх леладу цар. ХIаьта мехкдаьтта царгара дIанйдеш вар цар хьакъ шийна дита гIертандаь, сиха вац берий къахьегамах боагIа мах дIабала. Цар дезале чIоагIа эшаш дола уж гурашкаш низагIа хьадаха дезаш хул бераш...

Из фильм даьккхад цIихезача азербайджански йоазонхочун «Кулик» яхача повеста мотивегIа режиссера—дебютанта Энвер Аблуга.

Берий Амишаи Фаррухаи ролаш ловзаю дешархоша А. Абдуллаевен К. Ахмедовен. Богатырева Кули роле ва Таджикски ССР халкъа артист Гадоев. Театра а кино а цIихеза волча пу артисто 20 совгIча фильме дакъа лаьцад.

«ЦIИХЕЗА МИШТА ХУЛАЛУРГВА»

К. Шишкинен Ю. Эконолщеван сценарегIа режиссера И. Скутелника даьккха из керда фильм зрителашта могаду молдавски кинематографисташа. Цхьа йоI езаеннача шин зIамигача сагах йола, ше саннаяр кхы йоаца, комеди я из. Царех цаI хьаькъал а сабар а долаш, вахаре дика аьттув боалаш вола саг ва, хIаьта шоллагIвар тарсаио а волаш, цхьаккха хIама вIаштIехьа ца доалаш лелаш ва.

Керттерча турпала роле зрителашта гургья Алена Беляк. ЦIи ца яьккхача яргьяц цу музыкальни комеде лекхаш дола иллеш яздаьча композитора. Молдавски ССР халкъа артист Молдаве Паччахьалкхен преме лауреат Евгений Дога бокхка пайда беш, болх беш ва кино.

Дагалоацаргья вай «Са кIаьда а аьсала а аькха», «Лаутары», «Табор сигала урагIа дода», «Анна Павлова», «Мария Мурабела», «Художника сесага портрет» яхача фильмашка даьха иллеш. Композитор толаме къахьегаш ва эстрадни иллей жанре а.

В. КОВАЛЕВА.

Лора хьехамаш

Лорале ботулизмах

Ботулизм яха лазар хул телха кхача биача. Хала лазар да из, ший ханнахьа дарба ца дича саг валар кхерам а болаш. Хала хете а цу тайпара хатараш хинна моттигаш а нийслу.

Лазар кхетара белгалонаш гучаювл унахцIена боаца кхача биа 12—36 сахьат даьлча. Цхьайолча хана кхы а хьалхагIа болалу корта кхеста, бIаргашка боад етта. Из лазар кхийтача къамарга шод эттача санна хул, къамаьл хала ду, дог керчаду, че лаза йоалаш из коачлуш хул.

Вай ювца белгалонаш гучаяьлча цхьа минот йоае йиш яц, унахо волча сихха лор веха веза. Дарба хилар дувзаденна да ший ханнахьа цу лазара духьалара сыворотка тохарца.

Укхаза цхьаькха а да массанена ха дезаш. Унахочо биа кхача, цо Iеттадаьр дIакхосса йиш яц лораш хьакхаччалца. Къоастаде деза саг цамогаш хилара бахьан, юхеблсараш лорабе беза цу кхачах лазар хургдоацаш.

Ботулизм яха лазар хьоадер палочка я. Кислород доацаш йисай аьнна дIаялац из шийна аьттув боацаш хьалаш нийсделча; ла ца а леш, спора оалаш дола чкъор айхха тIадуьл цу тIа. Ботулизма палочка дукхагIча даькъе нийслу цIагIа кийчъяьча консервашка, укхаза цун яхара эшаш мел дола хьалаш да. Спора чуйолла палочка пхе сахьтах кхехкайнча мара лец.

ХIанз хьатIаэттай цIагIара консерваш юа ха. Истола тIа Iаоттаелехьа кIеж яккхийта еза консервашка. Из иштта ду. Яьча хий а детта, цу чу банкаш кхехкаю. Ах литр а литр а чуйода банка 5 минута кхехкаю, 3 литр йола банка — 10 минута. Цул тIехьагIа пийшка тIара йоагIача бесса ара а яьккха, шелъе еза банка.

Баьцадаараш банкашка чудохкача хана е еза обработка яь йиш-хьогI, аьшна цIеннана. шек йоалаш моттиг нийсъелча цхьанкха дича а яа йиш яц консерваш. Ала йиш яц царех ботулизм яха лазар хургдац, аьнца.

В. БЕЗНОСЮК,
НГIАССР СЭС кхачан гигиена отделене заведующи.

ВЕЛОКРОСС

«Спартак» яхача ДСО республикански Совета чакхъяьхар Коталон 40 шу дизара хетаяь велокроссах йола яхьаш. Тайп-тайпарча спортивни обществашкарчеи школашкарчеи шовзткъеи итт совгIча саго дакъа лаьцар царна юкъе. Велосипедаш хаьхкар С. Орджоникидзе цIерагIча стадионерча Iан трасса тIа. Цига дакъа лаьцараш шин группа бийкъа бар.

Къаьстта а ира дар 14—16 шераш даьннарашта юкъе хинна къовсамаш. Цига толаш хилар гороно № 7 йолча ДЮСШ кхувшвоагIа, спорта мастералла кандидат Джаваняи Вичеслав.

12—13 шераш даьннарех латташ яр шоллагIа группа, царна юкъера дукхагIбараш ниттача яхьашка духхьашха дакъа лоацаш бар. Хьалхара моттиг цу группе яьккхар спартаковца Чернышев Сергел.

Т. СОКОЛОВА.

ШОАНА, ХЬАМСАРА ИЙДАРХОЙ!

«ОРБИТА» яхача фирменни тика-салоно цIей, «Советски Эскара Ди» хьатIакхоачаш йохкаш хургья дуккхача тайпаех йола радиоприемникаш — «Ленинград 010», «Спидола 232», «Океан 214», «Гиала 303», «Россия 308», «Сокол 308», «Хазар 404», «Селга 405», «Сигнал 402», «Сокол 404», «Свирель», «Волхова». ТIахьежача хIанзарча хана хила ма еззара, болх тешаме беш, оаза дикал ланха йолаш, компактность дика йолаш, кхы дикадараш доахкаш я уж

Громкоговорителаш — «Эра 304», «Невский 311».

Телефонни аппараташ: ТА 1131 «Лана» мах 65 сом.

ТО 1152 мах 105 сом.

ТАУ 5108 мах 75 сом.

Хаццахьа эца маIача наха совгIаташ!

Тика продавецаша гIо дергда шоана совгIат харжа.

Тика адрес: г. Грозне, пр. В. И. Ленина, 104.

Транспорт соца моттиг — Октябрьски майда.

КИНО ДЕЗАРИЙ ТЕРКАМГА!

«Родина» яхача кинотеатре 23 феврале денз гойташ хургда

«ЛЕВ ТОЛСТОЙ»

яха шин серн йола керда художественни фильм. Из даьккхад М. Горьке цIерагIчен ЧССР-ен студеща. Сценаре автори режиссери — С. Герасимов.

22 феврале 18 сахьати 30 минути яьлча «Лев Толстой» яхача фильма премьера хургья «Родина» яхача кинотеатре.

Оаха тхоай театре хьех шо.

«Родина» кинотеатра дирекци.

Физкультурeи спорти

НАГАХЬА САННА ХЬОНА УНАХЦIЕНА ХИЛА ЛОЙ

Къона волча хана кIезига болх бе бийзабаи са юртамангал хьакха, гота валла, арда, хьу хьакха. Цудухьа студент волаш а, цул тIехьатIа къона Iилманхо хиннача хана а, физически балхаца безам болаш вар со. Кертага дикагIа салаIийтара, лай тIа гIолла, хи тIа гIолла лыжаш хийхкай, иддав, спинниг ахийтай, хIаьта гурахьа, каст-каста йоачан йолча хана а, черхьий топ бе а елле лийннав.

ХIаьта массехк шу хьалха денз кхыча хIаманца безам ба са. Вильнюсе хиннача дунен халкъашта юкъерча цхьан Iилман конференце хьашо хьаьттар сога,заседани яьлча, теннисах ловза моттиг хургьярий аьнна. Вильнюсе яхача зIамигача хи йисте хиннача теннисни корте вахар со уж а йица. Хьабшаша аьлар сога: «Профессор, хьажал хьо а, хьайга фу дулу, дехневаргвац хьо. «Дагадехар сона цкъа цу эггара хозагIча, моллагIа ловзалургволча, дуккха нах ловзача ловзарах ловзилга сайна цIи хезача литовски медика, профессора Любомирас Лауцявичюса могадаь. Цун аргументаш чIоагIа тешавеш яр: «Теннисах ловз 8 шерагара 80 шерага кхоачаш ха яьнна нах!» ДагадоххарагIа аьлча, кастта цун а доал 80 шу.

ТIехьо дале а, теннисах ловза волавелар со. ХIанз массаза а массанега а ях аз, эггара дикагIа йола спорт я из. Айса къамаьлаш деш бола кагинах а ха яха нах а хьех аз теннисни корташка. Цу гIулакха цхьаь вац со. ЦIи хеза пианист, педагог, профессор Юргис Каяравичус 50 шу даьннача хана чIоагIа цу ловзарах ловза а волавенна литовски столица ветеранийтеннисистий сборне капитан хилар, Каунасаи Вильнюсаи юкъе дилла хулаш йолча яхьашта юкъе дакъа лаьцар. ХIанз цу командана юкъе а волаш ловзаш ва Литовски Iилмай Академе член - корреспондент вола Вильнюсера Эруардас Вилкас, хIаьта пуьца яхье баьннарашта юкъа ва Литовски ССР Iилмай Академе член - корреспондент вола Каунасера Юозасл Бурнейкис, кхыбола цIи хеза республика Iилманхой.

Сога дукхаза хаттараш даьд: «Спортана йола ха мичара яхь Iилманхочо?» Аз царна жоп лу. тенниса а кхыйолча а лела везаш йолча занятеша гIо ду сона хIара денна болх беш кIаьдвелча салаIа. КIирагIа дерригга а массехк сахьат лоац физкультура. Цу тIа а. из кастта теркалдир аз, сай дерригга Iилман балхаш оперативнегIа, сихагIа де ваьлар со, сай болх дикагIа, сай пизах бIубенна волаш, уйла тоаенна волаш бу аз.

Теннис ювца доладенна долаш аргда аз, «дукхача хана аристократий безам латта хIама лерхIаш дар из ловзар. Тахан дукха ба шоаш мукъа болча хана теннисни корташка хулаш бараш. Из ловзар дIадоаржадара эшаш дола хьалаш тоалуш латт йоккхийча городашка меттел, юрташка а. Масала, Электронай яхача йоккха йоацача энергетикий городоке, лаьтта леладарен хьайбаш леладарен Iилматохкама институташ хьайийллача Довтуваи Байсогален яхача поселкашка, физически культураца безам бараш хьинар долаш хиларагIа хьаьый сов дика корташ, цу ловзарах ловз цига тайп-тайппара ханаш а профессеш а йола нах. Болх баьлча с геттара Iурра цу гIулакха дола шн сахьат дилла корадоагIа.

Кхетадеш да, берригаш бай духхьала теннисаца безам болаш. Масала, 1600 саг совгIа организованни спортсменаш а болаш болча Литовски ССР Iилмай Академе хьалый спорта духь-духьача тайпай командаш. Уж командаш толамца ловз ерригсоюзни а Прибалтийски республикай традиционни академиадашка а. Тхацига яьржа я массовни туризм а — болх беш я туристски клуб. Шер-шера вIашагIдехк цо Кавказе, Памире, Кольски ахгIайрен тIа походаш елга. Тха туристаш хиннаб кхыметтел Шпицбергене а Камчатке а.

Шоайла органически ювзаенна попятеш я унахцIено лораяри физически культурeи яха попятеш. Цу шинне а де лерхIар цаI да — саго вахаш йоаккха ха йIаьхъярап из биззача маьхе хилийтарап къовсам лоаттабар. Вай мехка из белгалдоах унахцIено лораяран физкультуранен еш йола ассигнованеш паччахьалкхен бюджета цхьан статьях еш хиларо а.

Витаутас СТАТУЛЯВИЧУС,
Литовски ССР Iилмай Академе математикаи кибернетикаи института директор.

(АПН).

ТЕЛЕВИДЕНИ

21 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультфильмаш.
9.05 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
10.05 — «Батальонаша цIера ала бех». Телевизионни художественни фильм. 3-гIа серн.
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Советски саг бахьан». Документальни фильмаш: «Къоабалду аз нерда вахар»... «Карпатий дийна хий», «Элва», фои хийи», «Пензе Суриков волча»...
15.50 — «Эрсий Къулбаседен иллеш». Илли оал Центральни телевиденен Ерригсоюзни радион эрсий илле Академически хора.
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — Сергей Орлова поэзи.
17.05 — С. Рахманинов — Н. Паганине темах йола рапсоди.
17.30 — «...Яхайтта шу даьннеи бокнхагIаи».
18.15 — Миллионий ленински университет. «Къахьегам — общество — саг».
18.45 — «Тахан дунеи тIа».
19.00 — «Фаьлгах бола фаьлг» яхача мультфильма премьера.
19.15 — «Аьрзе кIоригаш гIуатта Iомалу». Концерт.
19.50 — «Батальонаша цIера ала бех» яха телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Березка» яхача Паччахьалкхен академически хореографически ансамбла выступлени.
22.25 — «Тахан дунен тIа».
22.40 — Баскетбол. Европейски чемпионий кубок. МаIа нах. ЦСКА — «Банко» ди Рома» (Итали).

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Художник М. Греков». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Физика. 6-гIа класс. «Эврика». (Архимеда низ).
9.05, 13.10 — Испански мотт.
10.05 — «Со — Советски Союза гражданин».
10.35, 11.40 — Физика. 9-гIа класс. Газашкареи вакуумере электрически ток.
11.05 — «Дезали школен». Телевизионни журнал.
12.10 — Юкъара биологи. 10-гIа класс. Iалама кхоллама гуллам. Н. И. Вавилов — селекцех.
12.40 — Сеннеи миштеи Iомабу ПТУ. Москверча № 494 йолча къахьегама кхетам баларах йолча системах. Школаи И. А. Лихачева цIерагIча заводаи лелабеча бувзамах.
13.40 — «ЛаьрхIача гIулакха йола поезд». Субтитраш дола художественни фильм.
15.05 — «Кердадараш».
16.50 — «Наьна цIен басараш». Телевизионни фильм.
17.20 — «Хьа анайовхаш».
17.50 — «Гlувнаш йоахача гIулакхий говзанчаш». Документальни фильм.
18.00 — «Балха смена» (нохчий меттала).
18.30 — Киножурнал.
18.40 — «Коталон салтий». Кинопередача.
19.10 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.30 — Вай кандидаташ. Передача еш вар ва Нохч-ГIалгIай ВЛКСМ обкома хьалхара секретарь Г. Эльмурзаев.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Iа, Iа...». Музыкальни передача.
21.00 — «Ха».
21.50 — «Декхар». Телевизионни художественни фильм.
23.15 — «Кердадараш».

22 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Декхар». Телевизионни художественни фильм.
9.55 — В. Пронушевас дIаоала эрсий иллеш.
10.55 — «Батальонаша цIера ала бех». Телевизионни художественни фильм. 4-гIа сери.
11.30 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Советски Эскарен ТIема-Форда Флотен Денга. Документальни фильмаш: «Советски Эскар. Лакха звани — советски салте», «Советски Эскар. Фегарча тIема говзанчаш», «Уральски эскадра».
15.50 — «Подмосковни юрта таханеи кхоанеи».
16.20 — «Кердадараш».
16.25 — Хьа ленински библиотека. В. И. Ленина «Американски болхлошка яздаь кехат».
17.00 — «Са столица, са Москва». Документальни фильм.
18.00 — «Халкъа мукъамаш».
18.15 — «Буратинай выставка».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.05 — ДIалокх дунеи халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Л. Тимофеевас.
19.30 — «Содружество». Телевизионни журнал.
20.05 — Советски Эскара А. Александрова цIерагIча иллеи халхареи шозза ЦIе Байракх лелаеча академически ансамбла выступлени.
21.00 — «Ха».
22.00 — «Лаьттан къонало доттагIал леладу». П. Лулумбий цIерагIча Халкъий доттагIала университета 25 шу дизара хетадаь концерт.
23.30 — «Тахан дунен тIа».
8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Советски Эскар. Марше аьшка я...». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Географи. 8-гIа класс. Малхбузен - СибарегIара район.
9.05, 13.10 — Английски мотт.
10.05 — ПТУ дешархошта. Юкъара биологи. Саг хьахилар.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гIа класс. XVII-ча бIаьшерара эрсий культура.
11.05 — Н. Грибачева поэзи.
11.30 — «Тоатол доагIа». Iилма-довзийтара фильм.
12.10 — М. Ю. Лермонтов. ПаргIато еза лирика. 8-гIа класс.
12.40 — Физика. 10-гIа класс. Сердалон талгIеш юи квантовни эргалонаш.
13.40 — Ф. Шопен.
14.10 — «Сула — тундрера хий». Iилма-довзийтара фильм.
14.25 — Муса Джалила поэзи.
15.10 — «Кердадараш».
16.50 — «Чарва». Документальни фильм.
17.05 — Депутатски гIулакхаш.
17.35 — «Письмона тIехьашка — саг» (гIалгIай меттала).
18.05 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.25 — Советашка долча хоржамашта накъадолхаш. Агитпунктера репортаж (гIалгIай меттала).
18.35 — Экономика керттера денхар. «Оргтехника» объединене Iилман ячейка».
19.15 — Лыжни спортах йола дунен кубок. 15 км. МаIа нах. Сыктывкарера передача.
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Ритмически гимнастика.
20.45 — Наьк дарах йола СССР чемпионат.
21.00 — «Ха».
22.00 — «Малх массанешта а хьеж». Художественни фильм.
23.00 — Наьк дарах йола СССР чемпионат.
23.45 — «Кердадараш».

РАДИО

21 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — «Хьамсара Эскар» яха радиокомпозици (эрсий меттала).
11.15 — «ТIема денала сийна дола къахьегама денах». «Грознефть» яхача объединенера передача (гIалгIай меттала).
11.30 — «Микрофонаца Грозне гIолла» (эрсий меттала).
11.45 — Илли оал Тонкаев С. (нохчий меттала).
15.15 — Тешам динагIчарна (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.31 — «Шоана, производстве хьалхале лелараш». Концерт (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
18.40 — «Халкъа контроль болх беш я» (нохчий меттала).

УКВ

17.00 — «Стихаши музыкеи». Лирически музыкально - литературный концерт.
17.42 — Халкъа музыка нохчгIалгIай композиторий кхоллама юкъе.
18.16 — Беламе иллеш.
18.45 — Моттигарча авторий произведенеш.

22 ФЕВРАЛЬ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Концерт (нохчий меттала).
11.15 — Литературни Нохч-ГIалгIайче (нохчий меттала).
11.35 — Музыка (гIалгIай меттала).
11.45 — . ЦIеча байракхий коллективашка. «Хургболча хьувкъама чIоагIа лард йолла». Юртабоахама агрохимически гIулакх деш йолча Наьсарерча районни производственни объединенера корреспонденци (гIалгIай меттала).
15.15 — «Октябро даьха Сийлахь - доккха толамаш лораде». Композици (гIалгIай меттала).
15.35 — Реклама (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — «Вай уж наькъаш дицдалийта йиш яц» яха очерк (нохчий меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «РАПО: гIулакхаши проблемаши» (эрсий меттала).
18.40 — «Керда обрядаш — вахаре» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — Дунен халкъий музыкальни фольклор.
17.30 — Динаев М. дешашта даьха иллеш.
18.37 — Нохч-ГIалгIай музыка концерт.

Редактор
О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора—2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ05076. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 877.